National Library 56 253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library / Bibliothèque nationale
NEWSPAPER SECTION / SECTION DES JOURNAUX

Second class mail registration number ...

B103/c/4/s

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

V A B A D E   E E S T L A S T E   H Ä Ä L E K A N D J A

Nr. 5 (2737) XXX aastakäik — Teisipäeval, 20. jaanuaril 1981 — Tuesday, January 20, 1981 — Üksiknumbri hind 50 centi

Saavutati kokkulepe pantvangide vabastamiseks

Teheranis vangis peetud ameeriklased pidid saabuma esmaspäeval üle Alzhiiri Lääne-Saksamaale

ALZHIIR — Alzhiirist saabunud teadete kohaselt on Ühendriikide ja Iraani võimude poolt allakirjutatud kokkuleppele, mille alusel üle aasta Teheranis seadusevastaselt arreteeritud ja vangis hoitud Ühendriikide diplomaadid ja saatkonnaametnikud lastakse vabaks. Saadud andmete kohaselt ootasid 52 vabastatud vangi esmaspäeva hommikul Teheranis lennukisse paigutamist, mis pidi nad viima Alzhiiri, kust nad edasi pidid sõitma Lääne-Saksamaale.

Möödunud nädala lõpp kujunes kokkuleppe viimaste detailide viimistlemisel eriti pingeliseks kuna Teheran üritas pantvangide abil nii suurte summade väljapressimist kui vähegi võimalik. Iraani peaesindaja vangide vabastamise läbirääkimistel Behzad Nabavi teatas kokkuleppe saavutamisel võidurõõmsalt,

et Ühendriigid on lõpuks aktsepteerinud kõik Iraani poolt esitatud tingimused ameeriklaste vabastamiseks.

Mainitakse, et vabastatud vangid saadetakse Alzheeriast Frankfurti, kus neid tervitab neile vastu sõitnud Ühendriikide president Carter. Frankfurtist viiakse vabanenud ameeriklased edasi Wiesbadeni sõjaväe haiglasse, kus nende tervislikku olukorda põhjalikult kontrollitakse.

Ameeriklaste vabastamiseks nõudis Iraan esialgu 24 miljardi suurust garantiisummat, mis tuli paigutada Alzheeria pankadesse. Lõpuks pika kauplemise peale lepiti kokku 9 miljardi dollari suurusele summale, mis koosneb Ühendriikide pankades külmutatud Iraani summadest, kaasaarvatud 1 miljardi dollari väärtuses kulda.

Iraan nõudis ka endise shahhi varanduste väljaandmist, kuid lõpuks lepiti kokku, et ameeriklased aitavad kõigiti kaasa nende varanduste avastamiseks ning nende väljaandmisele kaasaaitamiseks.

Inglise panganduse ringkondades arvatakse, et vangide vabastamise afäär kujutab endast maailma kõigi aegade suurimat finantsilist tehingut.

Ühendriikide saatkonnaametnikud, diplomaadid ja saatkonna kaitseks Teherani saadetud sõdurid on olnud Iraanis vangis 1979. asta 4. novembrist alates. Saatkonnahoone vallutasid Iraani revolutsiooni ajal pärast shahhi kukutamist relvastatud terroristid, kes esinesid üliõpilaste sildi all.

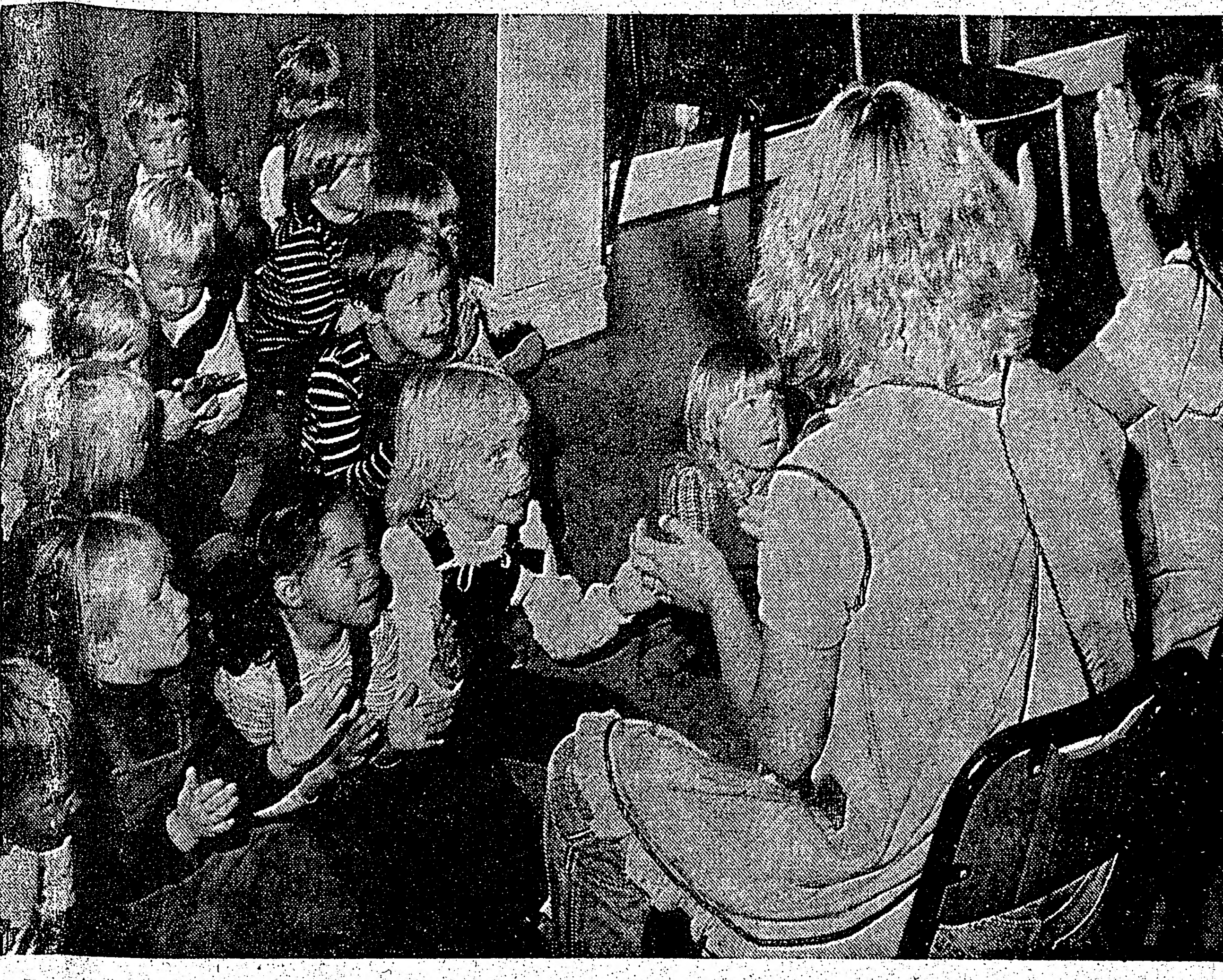

Rootsis, Göteborgis, töötab eesti kool, pildil õpilaspere tunnis kuulamas õpetaja seletusi.
Foto: O. Kopler

Ameerika relvad Salvadori

MANAGUA, NIKARAAGUA — Salvadori saatkond kogu koosseisus eesotsas saadikuga loobusid möödunud nädalavahetusel oma ametist ja ühinesid Salvadoris mässu tõstnud marksistlike jõududega. Samal ajal võib märgata, et Nikaraagua pahempoolsed suurendavad pidevalt oma propagandat välismaailmas, et diskrediteerida Salvadori kõikidest gruppidest moodustatud mõõdukat valitsust, kes on neile kõige suuremaks takistuseks võimule tulekul.

Salvadori marksiste toetas ka grupp Nikaraaguas viibivaid Ühendriikide kodanikke, kes organiseerisid meeleavalduse Ühendriikide saatkonnahoone ees, protesteerides ameerika sõjalise abi vastu Salvadori praegusele valitsusele. Võitlus kommunistide vastu jätkub Salvadoris mitmes maakonnas,

kusjuures punased on erilist rõhku pannud kommunikatsioonivahendite hävitamisele.

Punased on teinud nüüd teatavaks, et nad hakkavad hukkama vangivõetud sõdureid, kuna need olevat süüdi „massimõrvades".

Ameerika Ühendriigid kavatsevad 5 miljoni dollari suuruse sõjalise abi raamides saata Salvadori valitsusvägedele automaatpüsse ja laskemoona

ning laenata Salvadori sõjajõududele ajutiselt kuus suurt helikopterit sõjavägede kiireks ühest kohast teise transportimiseks.

Salvadori marksistid on viimasel ajal saanud suuri relvasaadetisi Nikaraaguast ja Kuubalt.

Terroristid vabastasid kohtuniku

Punabrigaad uuris Itaalia kohtu ja vanglasüsteemi

ROOMA — Itaalia terroristide organisatsioon Punabrigaad vabastas Giovanni d'Urso, kes oli terroristide vangistuses olnud 33 päeva. Terroristid lubasid kohtuniku mõrvata kui nende deklaratsioone ajalehtedes ei avaldata ning kaks suuremat ajalehte tulid sellele nõudmisele vastu, kuna teised nimetasid seda väljapressimiseks ja keeldusid punastelt saadetud informatsiooni avaldamisest.

Giovanni d'Urso, kelle terroristid küüditasid Rooma tänaval, leiti Roomas ühest mahajäetud autost. Ta oli habemes ja kinniseotud kuid üldiselt hea tervise juures.

Kohtunik mainis, et teda hoiti kinni telgis, mis asus ühes korris, äriruumis või garaazhis.

Telgis oli raudvoodi, mille külge vang oli kinniaheldatud.

Kohtunik seletas, et küüditajad lõid ta 12. detsembril tema kodu lähedal tänaval löögiga pähe uimaseks ja talutasid ta autosse, mis sõitis umbes kaks tundi, enne kui ta jõudis kohale, kus teda kinni peeti.

Vangistuse kestel nägi d'Urso ainult kahte inimest — „ülekuulajat" ja „majahoidjat", kes mõlemad kandsid oma näo varjamiseks peakotte.

„Ülekuulaja" oli ilmselt haritud mees, kuna tal olid head teadmised itaalia kohtu — ja vanglasüsteemist. Ametivõimud on eriti huvitatud kui palju informatsiooni andis d'Urso bandiitidele Itaalia vanglasüsteemi kohta.

wintario

15. jaanuaril toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud piletelle nr. 358305, $25.000 võitsid piletid nr. 671274, nr. 762937, nr. 297403, nr. 380794. $1000 võitsid piletid numbritega 69167, $100 numbrid 3157, $10 numbrid 561 ja tasuta piletiraamatu numbrid 80.

Samal loosimisel loositi välja ka viis boonus-võitu, igaüks $100.000. Need langesid piletelle nr. 7829040, 1506144, nr. 3002215, nr. 1129638, nr. 5113365.

Trudeau saabus koju

OTTAWA — Kanada peaminister Pierre Trudeau saabus möödunud nädalavahetusel tagasi koju oma pikalt maailmareisilt, mis viis teda Austriasse, Nigeeriasse, Senegali, Brasiiliasse ja Mehhikosse, kus peaminister käsitas sealsete juhtidega arengumaade abistamise probleeme ja neile suuremate toetuste andmist rikaste tööstusriikide poolt. Trudeau eesmärgiks oli ka mainitud riikidega tihedamate kaubanduslike sidemete sõlmimine, mis oleks kasuks mõlemale poolele.

Tshaad muutub sõjakoldeks?

PARIIS — Aafrikas on tekkinud uus ohukolle pärast seda kui Liibüa väed tungisid oma lõunanaabri Tshaadi territooriumile ja keelduvad sealt lahkumast. Poliitilistes ringkondades arvatakse, et Liibüa diktaator kolonel Muammar Qaddafi kavatseb Tshaadi liita Liibüaga. Prantsusmaa, kes peab end Tshaadi kaitsjaks, on saatnud oma Vahemere laevastiku Liibüa lähedastesse vetesse, et avaldada sellega survet Qaddafile ja sundida teda loobuma oma vallutusplaanidest.

Euroopa külmalaine haardes

BONN — Euroopa on käesoleva jaanuari kestel olnud erakordselt range talve keerises, kuna lumi ja külm on rikkunud elektriliine, hävitanud taliviljapõldusid ning takistanud normaalset liiklust. Edela-Prantsusmaal ja Hispaanias on laialdased piirkonnad kuulutatud õnnetuspiirkondadeks, kuna seal on kaks päeva kestnud suur lumetorm blokeerinud teed ning tuisanud lumevangi kolm raudteerongi. Erakordselt tugevaid külmasid ja suuri lumesadusid on olnud ka Indias ja Jaapanis, kus on registreeritud karmide talveilmade tulemusena ligemale paarsada surmaohvrit.

MONTE CARLO'le palume registreerida tel. 766-4010

Paavsti kaudne hoiatus N. Liidule

Solidaarsuse juht Lech Walesa paavsti vastuvõtul

ROOMA — Poola päritoluga paavst Johannes Paul II võttis vastu poola iseseisva ametiühingu juhi Lech Walesa, andes sellega rahvusvahelise tunnustuse Solidaarsuse nimelisele ametiühingule, mis on asunud tööliste huvisid kaitsema kommunistliku partei ja selle kontrolli all oleva valitsuse vastu. Paavst hoiatas kaudselt N. Liitu Poola okupeerimise eest ja mainis, et inimõigused moodustavad tähtsama küsimuse kui poliitika.

Paavst kulutas oma kallist ajast ligemale 90 minutit Walesale, keda ta mõlema põse peale suudles. Vaatamata südamlikule vastuvõtule vältisid nii paavst kui ka Walesa N. Liitu otseselt atakeerimast, vihjates ainult kaudselt Poola okupeerimise ohule.

Paavst võttis hiljem vastu ka Solidaarsuse 14-liikmelise delegatsiooni.

Solidaarsuse juhid kuulutasid möödunud reedel Varssavis ja teistes linnades välja nelja tunnilise „hoiatusstreigi", mille eesmärgiks on valitusele surve avaldamine 40-tunnilise töönädala ja vaba laupäeva rakendamiseks. Samuti tahetakse selle streigiga hoiatada valitsust, et ta ei hakkaks karistama töölisi, kes keeldusid tööle minemisest eelmisel laupäeval.

„Hoiatusstreigid" toimusid ka tööstuslinnas Legnicas, mis on Poolas asuvate vene diviiside juhtkonna peakorteriks ja suures lennukitetööstuses Mielec'is.

Poola kommunistliku partei juht Kania mainis, et Poola ei saa päevapealt likvideerida 46 tunnilist töönädalat kuna see tooks kaasa tohutu majandusliku kaose.

Inflatsiooni tõus Kanadas

OTTAWA — Statistilised arvud kinnitavad, et toiduainete hinnad Kanadas tõusid 1980. aasta jooksul. Toiduainete hinnad tõusid möödunud aasta kestel 10,7 protsenti ja tarbekaupade hinnad 10 protsenti. Vastav indeks kinnitab, et tarbija dollar, mis 1971. aastal vastas ühele dollarile on nüüd väärt ainult 45 centi. Opositsioonipartеid süüdistavad valitsust saamatuses inflatsiooni vastu võitlemisel.

Ameeriklaste edukad katsed laserikiirtega

WASHINGTON — Ühendriikide õhujõud on edukalt lennukilt esmakordselt katsetanud laserkiiri, mis võivad tuua täieliku muudatuse tulevikusõdade tehnikasse. Ühendriikide õhujõudude sekretär Hans Mark mainib, et laserkiirte rakendamisel on võimalik vaenlase rakette alla tulistada ilma tuumalaenguid kasutamata. Laserkiiri on võimalik välja saata maailmruumi saadetud satelliidilt ja hävitada nende abil vaenlase raketid. Laserkiirtega katsetavad palavlikuliselt ka venelased, kuid ameeriklased arvavad, et nad on oma katsetega kaugemale jõudnud.

Sajad tuhanded hiinlased sunnitöölaagreis

PEKING — Ehkki kommunistliku Hiina uus juhtkond teeb viimasel ajal suuri pingutusi läänemaailmale lähenemiseks ja inimlikuma rezhiimi rakendamiseks, leidub Hiinas Venemaa eeskujul suuri orjalaagreid, kus sajad tuhanded poliitilised vangid peavad töötama ebainimlikes tingimustes. Vangid sunnitakse töötama hommikul kella 6-st õhtul kella 6-ni seitse päeva nädalas. Üks puhkepäev antakse neile iga kahe nädala järele. Toit on väga vilets ja kui sunnitöölised ei saavuta söekaevandustes oma päevast normi siis vähendatakse ka seda viletsat toidunormi.

Nõutakse selgust Wallenbergi saatuse kohta

STOKHOLM — Stokholmis arutas rahvusvaheline laudkond N. Liidu vanglates pärast Teist maailmasõda salapäraselt kaduma läinud Rootsi diplomaadi Raoul Wallenbergi küsimust ning deklareeris pärast mitme tunnistaja ülekuulamist, kes Wallenbergi vene vanglates olid näinud, et N. Liidu valitsus ei ole diplomaadi saatuse kohta andnud õiget informatsiooni. Moskva ametliku informatsiooni kohaselt suri Wallenberg varsti pärast arreteerimist vene vanglas. N. Liidu saatkond Stokholmis nimetab laudkonna seisukohta „N. Liidu vastaseks provokatsiooniks".

Eesti Gaiderite Kogu Kanada Koondise

TALIHARI '81

Pühapäeval, 25. jaan. kell 3.00 p.l.

Eesti Maja suures saalis

Eeskava ★ Kohvilaud ★ Loterii

Uuendage „Vaba Eestlase" tellimine 1981. aastaks!

Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — tellige „Vaba Eestlast"

Tellimiskupong lk. 3

VABADE EESTLASTE HAALEKANDJA

VABA EESTLANE

VALJAANDJA: O/U Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

ESTO-84 Torontos

Ring on saanud täis. 1972. aastal kus tuhanded igast maailmajaost kokkutulnud eestlased andsid kogu maailma ees kinnituse meie võitlusele ja taotlustele eesti rahva õiguste eest võitlemiseks ja Eestis vabaduse taastamiseks.

1984. aastal leidub meil veel kahtlemata jõudusid, et Ülemaailmseid Eesti Päevi praeguse põhimustri järele korraldada ehkki veerevad aastad vähendavad pidevalt lauljate ridasid ning võimlemisrühmad ei ole enam nii suured ja elujõulised kui esimeste ülemaailmsete pidustuste ajal Torontos. Hea tahtmise ja energilise organiseerimise juures on kahtlemata võimalik veel kõiki olemasolevaid jõudusid suuremaks pingutusteks organiseerida ning kujundada väärikad, haaravad ja rahvuslikku äratust pakkuvad pidustused, mis on tiivustavateks teguriteks meie rahvustunde säilitamisele ja tiivustamisele ning meie kultuuri ja vabaduse iha tutvustamisele vabas maailmas.

Ei ole kahtlust, et järgmised Ülemaailmsed Eesti Päevad kujunevad ka meie rahvuslike jõudude ülevaatuseks ja loenduseks, mis peavad näitama ja selgitama, millises suunas ja milliste tagajärgedega meie rahvuslik töö kulgeb ja millised on selle tagajärjed pikemas perspektiivis. Kõik oleneb ju lõppude-lõpuks sellest kui suures ulatuses ja kui sügavalt meie suudame nooremaid generatsioone eestlusele säilitada ja neid meie kultuurilisele ja vabadusvõitluslikule tööle kaasa tõmmata. Kui loenduse tagajärjed näitavad tagasilööke, siis ei tähenda see veel kaugeltki seda, et meie peaksime ülemaailmsetest eestlaste pidustustest ja kokkutulekutest tulevikus loobuma. Sugugi mitte, kuid meil tuleb neile anda tõenäoliselt mõningal määral teistsugune ilme ja muuta kava, mis on kooskõlas meie ühiskonna koosseisus toimunud muudatustega ja võimalustega.

7. märtsiks on Torontos kokku kutsutud eesti organisatsioonide esindajate koosolek, et välida Torontos 1984. aastal toimuvatele Ülemaailmsetele Eesti Päevadele peatoimkonda, kes omakorda rakendab käiku suure organisatsiooni vajalike ala- ja eritoimkondadega. Toronto on selles õnnelikus olukorras, et siin on eelmiste Ülemaailmsete Eesti Päevade päranduseks rajatud Sihtasutus Eesti Päevad Kanadas, kes moodustab 1984. aasta pidustusteks põhiraamistiku ja kelle käsutuses on eelmiste pidustuste ülejääkidest ka summasid pidustuste eeltööde käiku rakendamiseks. Selle kokkutuleku puhul jääb ainult soovida, et meil jatkub entusiastlikke ja väsimatuid inimesi, kes loovad 1984. aasta Eesti Päevade organisatsiooni ja on valmis oma aega, oskusi, võimeid ja energiat pühendama Kanada eestlaste hoolde antud suurele rahvuslikule ülesandele.

K.A.

Millistena võiksime ette kujutada järgmisi Ülemaailmlisi Eesti Päevi nelja aasta järele? Praeguste väljavaadete juures võiks ennustada, et need toimuvad läbilõikeliselt umbes sama põhilise programmi järele, mida meie oleme näinud 1972. aastal Torontos, 1976. aastal Baltimore'is ja 1980. aastal Stokholmis. Pidustuste põhialuseks on valguspidu rahvatantsijate ja võimlejate osavõtul, laulupidu kogu maailmast saabunud lauljate osavõtul ning vabaduse rongkäik, mis on vajalik eestluse ja meie rahva vabaduse taotluste tutvustamiseks välismaailmale. Vabaduse rongkäigud kujunesid eriti imponeerivaks Torontos ja Stokholmis, kus tuhanded igast maailmajaost kokkutulnud eestlased andsid kogu maailma ees kinnituse meie võitlusele ja taotlustele eesti rahva õiguste eest võitlemiseks ja Eestis vabaduse taastamiseks.

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

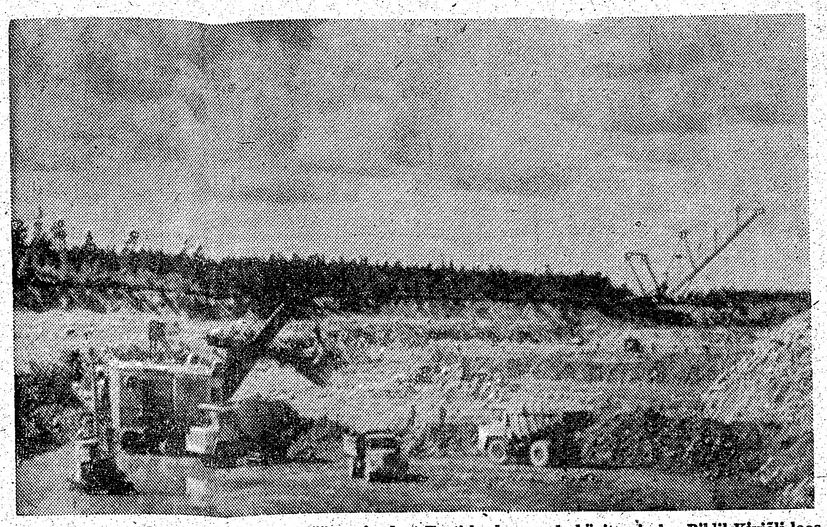

Venelased suurendavad pidevalt oma röövmajandust Eesti loodusvarade hävitamiseks. Pildil Kiviõli laastatud maastik, kus suurendatakse iga aastaga põlevkivi toodangut.

Eestis toimunud rahutused läbi soomlase prilli

Andke meile leiba ja liha! — Venelased Eestist välja!

HELSINGI (VE) — Lähde on üsna väheselt tulnud teateid Tallinna kooliõpilaste rahutustest, kirjutab Soomes ilmuv ajakiri „HYMY" oma novembrikuu numbris ja paneb siis oma kaheleheküljelisele artiklile pealkirjaks „Koolinoorsoo rahutused Eestis" ja alapealkirjaks „Andke meile leiba ja liha! Venelased välja Eestist!" Edasi järgneb pealtnägija jutustus Tallinnas mahasalatud sündmusist, mis on siiski saanud juba lailaldasemalt väljaspool olijaile tuttavaks.

Artikli autor Per Sjödin arvab, et Poola streigiliikumine on põhjustanud rahutut meeleolu ida-bloki riikides, aga esimest korda on Eestis olnud avalik meeleavaldus.

Iseloomulik neile meeleavaldustele on see, et Eesti koolinoored on alustanud omale õiguste nõudmisega.

22. septembril mängiti Tallinna Dünamo staadionil tavakohane jalgpallivõistlus Eesti raadio ja televisiooni meeskondade vahel. Publikut oli kohale tulnud tuhandete viisi, sest võistlusega koos teatati, et pakutakse muudki kava. Küsimuses oli populaarse rock-muusikute grupi „Propeller" orkestri kontsert.

Enne võistluse algust orkester mängiski mõne pala ja siis alustati sportimisega. Auhinnaks mängijaile oli varutud juurvilja, porgandeid ja kaalikaid.

Võistlust jälgima tulnud publik koosnes enamuses koolinoortest, kes olid rahutud kogu võistluse aja.

Üldise segaduse vältimiseks teatas võistluse eest vastutav raadionõukogu liige, et varem teatatud kontserti võistluse järel ei peetagi.

Sellest algs üldine madin. 12—17-aastased koolinoored hakkasid loopima auhinnaks mõeldud juurvilja mänguväljakule ja hüüdsid: „Andke meile sinki, liha ja vorsti!"

Miilitsa abil summutati rahutused kiiresti, aga oktoobri esimesel päeval, sellega tugev nädal hiljem, hakkasid Tallinnas uued sündmused arenema.

Koolinoored koondusid Viktor Kingissepa väljakule, kust grupp hakkas marssima vanalinna poole eesmärgiga Toompea. Lapsed olid valmistanud plakateid, kus oli lugeda:

„Nõuame kooliruumide soojendamist!"

„Paremat koolitoitu!"

Grupp kasvas lühikese ajaga viietuhandeliseks, seega ei olnud siin tegemist spontaanse kogunemisega.

Kaasa oli tulnud ka venelastest koolinoori.

Samal ajal oli Tallinnas rohkesti turiste ja nende hulgas ka Rootsis asuv eestlasest pagulane, kes oli olnud sugulasi külastamas. Ta ei soovinud oma nime avaldada Eestis asuvate sugulaste tõttu, aga jutustas nähtust hirmununa:

„Ma ei olnud 1. oktoobril väljas, kuid sain kohe õhtul teada meeleavaldusest. Üliõpilased, tehnilise kooli õpilased ja päris algkoolieelisedki marssisid Toompea poole oma plakateid kandes.

Kaasas oli ka hüüugruppe, kes kordasid rütmiliselt: „Venelased Eestist välja!", „Eesti eestlasile!"

Kusagilt olid noored hankinud Eesti vabariigiaegse lipu ja kandsid seda rongkäigu keskel tihedamas kohas.

Lisaks kuuldus ka hüüdeid, millega nõuti uut haridusministrit. Eestis on haridusministriks vene naine — keegi Elsa, kelle ajal emakeele õpetust pidevalt vähendatud.

3. oktoobril kordus sama. Sel korral oli meeleavaldajaid vähem. Neid oli ehk paar tuhat. Nende arvu oli raske määritleda, sest miilits näis olevat ettevalmistatud ja sulges tänavad, et keegi ei pääseks lähedale. Juhtusin olema „koti" sees autos ja nägin kuidas kaks 16—17-aastast poissi viidi ära.

Miilits hajutas sellegi meeleavalduse ja jäi mulje nagu teadnuks nad sündmusest juba ette. pärast sain kuulda, et 150 noort oli viidud ülekuulamisele.

Sellelgi meeleavaldusel oli kaasas vana Eesti lipp, aga see kadus kohe demonstratsioonilt, kui miilits saabus kohale."

Sündmuse pealtnägija reisis tagasi Rootsi ega saanud enam olla pealtvaatajaks viimasel rahutusel, mida koolinoored olid hoolega ettevalmistanud.

Laupäeval, 4. oktoobril oli ametivõimudel muudki mõtelda, kuna kohalik reisijaterong sõitis teisele otsa Tallinna jaamas. Õnnetuse tõttu sai 9 inimest surma. Selletõttu jäi noorterahutus tagaplaanile ja kõigi hämmastuseks reedesed arreteerimised ei olnud takistanud koolinoori organiseerumast uut aktsiooni 7. oktoobriks. See oli N. Liidu põhiseaduse pidupäev.

Sel päeval olid noored otsustanud pidada veel ühe meeleavalduse.

Üritus ebaõnnestus osalt, sest esmaspäeval oli koolides jagatud juba vanematele kirjad, kus neid kästi oma lapsed teisipäeval kodus hoida.

Väiksema osavõtuga aktsiooni suutsid visamad siiski korraldada miilitsavalvest hoolimata. Üritus lämmatati siiski kohe ja Tallinnast tulnud teated räägivad, et see marssijate rivi ei saanud astuda sammugi vanalinna poole, kui see juba hajutati.

Jutustaja rääkis, et vanemad inimesed olid väga ehmunud noorte algatuse pärast ja ennustasid, et kolmekümne aasta eest juhtunud sündmused hakkavad jälle tagasi tulema, kui korda ei jõuta pidada.

Jutustaja sugulased Eestis kardavad, et distsipliinisurve hakkab peagi ilmnema ka igapäevases elus ja turismi hakatakse märgatavalt piirama, et läänemaade mõjud ei „rikuks" noorsugu.

Kogu liikumine on saanud oma alguse Poola sündmusist.

Soome televisiooni pidevalt jälgivad inimesed on näinud Lech Walesa nägu mingi imetegijana, kes on võimeline lahendama üksköik millist sotsialismimaades esinevat probleemi.

Tallinna eeskuju levis kiiresti. Teated Tartust ja mujalt Lõuna-Eestist kinnitavad, et sealgi on kooliõpilased streikinud ja meelt avaldanud.

Sündmustest tingituna pidas Eesti siseminister raadiokõne oktoobri teisel nädalal. Oma kõnes hoiatas ta karmilt koolinoori rahutuste organiseerimise eest ja ähvardas, et valitsus rakendab rangemaid samme, kui vabariigi noorsugu ei püsi oma asjade juures.

Stokholmi eesti pagulased näevad rahutusis juba kaugele arenenud rahuolematust Eestis valitseva olukorra vastu, ütleb soomlane. Nad on arvamisel, et noorsoo nõudeid on õigustatud, kuid meeleavaldused võivad olukorda halvendada ega suuda kuidagi parandada vähemusrahva asendit „paljurahvuslises" riigis, arvab artilki autor.

Leedu vabadusvõitlejad Washingtonis kohtus

Washingtoni Ülemkohtus oli arutusel tuntud leedulasest vabadusvõitleja Simas Kudirka ja 17 teise leedulase vastu tõstetud süüdistus. korrarikkumise pärast pealinnas. Nimelt korraldasid need 18 leedulast 18. juulil N. Vene saatkonna ees demonstratsiooni olümpia korraldamise vastu N. Liidus. Nad panid seisma osalt liikumise ja aheldasid endid Vene saatkonna maja ümbritseva raudaia värava külge. Rüseluses arreteeriti kolm leedulast ja paigutati vanglasse, kus nad viibisid mõned päevad. Teised lasti pärast ülekuulamist politseijaoskonnas koju, ootama asja arutamist kohtus.

See toimus novembri lõpupäevil. Süüdistuseks oli, et protestijad olid läinud Vene saatkonnahoonele lähemale kui lubab välissatkondade osas maksev määrus, mis näeb ette 500-jalase maa, millest lähemale demonstrandid ei tohi saatkonnale läheneda.

Kohtunik Nicholas S. Nunzio leidis Kudirka ja 9 teise kaebealuse osas, et nad pole süüdi, kuna tunnistajate seletusest selgus, et politsei polnud demonstrante informeerinud linna määrusest. Kolm leiti olevat süüdi ja karistati arestiga, mis loeti kantuks nende arreteerimise ajal istutud ajaga. Ülejäänute vastu lõpetati süüdistus.

„Washington Post", tuues sellest pikema sõnumi märgib, et kohtus olid suured N. Vene vastased plakatid ja kastitäis kette ja lukke, millega demonstrandid endid kinnitasid Vene raudväravate külge, kõik asitõenditena politsei poolt kohale toodud. Muidu valitsenud kohtusaalis süüdistatute osas sõbralik meeleolu.

Kirjutuses antakse lühidalt ka S. Kudirka lugu Marthas Vineyardis, kus ta piirivalve poolt vene politsei kile välja anti.

◉ Uppsala Eesti Kodus toimus ettekande-koosolek, kus geoloog Hans Sarap vestles ainel „Rootsi maapõuevarad". Hans Sarap on Rootsi geoloogia asutuse Sveriges Geologiska Undersökning juures osakonnajuhatajaks.

◉ Valev Uibopuu, fil. dr. ja kirjanik, Lundis on autoriks soome-rootsi kirjandus- ja kultuuriajakirja „Horisont" selle aasta neljandas numbris novelliga „Karlakarlen", mille illustratsioonid on joonistanud Olev Mikiver Malmöst.

Kommentaarid

Vabasse maailma saadetud N. Liidu ajakirjanike peamiseks ülesandeks on KGB-le luurematerjalide kogumine ja nõukogude spionaazhiteenistusele jõudu mööda kaasa aitamine. Kuid selle kõrval harrastatakse mõningal määral ka ajakirjanduslikku tegevust, mis ei taotle vabast maailmast ausa ja õiglase reportaazhi edasi andmist, vaid kõigi negatiivsete nähete väljanuhkimist ja nende valeandmetega opereerides ülespuhumist.

Eestis ilmuvas „Rahva Hääles" on sellise prügimäe reportaazhi jaoks reserveeritud isegi oma alaline nurk, mis kannab pealkirja „Vaba maailma tõeline nägu". Selles räägitakse Ühendriikides valitsevast vaesusest, sealsest rasside vahelisest vaenust, millele isegi politseinikud kaasa aitavad ning üldisest saastamisest, mustusest ja räpasusest. Kirjeldades vaba maailma suuremaid veekogusid kinnitatakse näiteks tõemeeli, et Hudsoni jõgi Ameerikas ning Reini ja Seine jõed Euroopas olevat muutunud roiskveokanaliteks. Seda kõike kapitalismi ja suurettevõtjate huvides.

Nüüd on „Rahva Hääl" ühes novembrikuu numbris oma „vaba maailma" eririibiga pidanud vajalikuks Kanadat rünnata, valides oma artikli aluseks Toronto külje all Mississaugas vanadekodus äsja aset leidnud tulekahju, mille ohvriks langes teatavasti 21 inimest. Kuid laseme nõukogude ajakirjaniku fantaasial seda vahejuhtumit kirjeldada:

„Tulekahju Mississaugas vapustas kanadalasi sügavalt ning juhtis tähelepanu sellele sotsiaalsele pimedusele, mille tõttu on eriti raskes olukorras Kanada eakad kodanikud. Kanada ajakirja „Maclean's Magazine" andmetel on riigis üle kahe miljoni üle 65 aasta vanuse inimese. Ent ei praegu ega edaspidi ole elult midagi head loota nendel eakatel inimestel, kelle ühiskond on hüljanud ning kes on sunnitud viimset varjupaika otsima vauritele korraldatud eraravilates.

Artikli autor keerutab selle küsimuse ümber edasi-tagasi, kasutades selleks „Macleans'i" ajakirjas esitatud mõningaid andmeid vanadekodudes esinevate tulekahjude kohta. Lõpuks leiab ajakirjanik, et „niisugune on materiaalselt kindlustamata eakate inimeste olukord kõikjal kus valitseb kapital."

Jääb ainult küsida, miks Venemaa vana elusoon Volga jõgi on niivõrd saastatud ja solgitud, et seal ei ela isegi enam kõige odavamad ja räpasemad kalad. Ja kuidas on N. Liidu vanadekododega — kui neid üldse on olemas? Nähtavasti ei ole venelastel isegi Potjomkini lavastuse vanadekodusid, kuna meie ei leia vanadekodude kohta pilte ega kirjutisi vene propagandaajakirjanduses kus kirjeldatakse ja propageeritakse eredates värvides lasteaedu, koole, haiglaid ja teisi asutusi.

★

Ühendriikide senatis ei ole vist varem kunagi nii siirast ja tõsist juttu aetud kui äsjasel välisministri kandidaadi kindral Alexander Haigi ülekuulamisel tema tõekspidamiste ja välispoliitiliste suundade kindlaks määramiseks. Alexander Haigilt küsiti ühte ja teist tema suhtumises N. Liitu, Kuubasse, Kesk-Ameerika riikidesse, Lähis-Idasse ja teistesse tulipunktidesse ning Haig ei kõhelnud ühegi vastuse andmisel ning ei otsinud kogeledes ja keerutades sõnu. Ta seisukohad olid selged ja kindlad — N. Liidu edasitungile tuleb panna piir, kusjuures tuleb võib-olla riskida isegi sõjaga, lääne tööstusriikidele tuleb kindlustada Kesk-Ida õli, Kuubale diplomaatilise tunnustuse andmine ei tule kõne alla kui Castro jatkab oma senist palgasõdurite poliitikat Aafrikas ja mujal ning inimõiguste rakendamisel ei ole mingit mõtet kui mõnedes Ühendriikidele sõbralikes riikides, kus inimõigusi ameerika standardi järele ei austata, likvideeritakse praegused rezhiimid ja asendatake need valitsustega, kus inimõigusi absoluutselt ei tunnustata.

Need sõnad olid sirged ja selged ja ilmselt said nendest aru ka kõige liberaalsemad senaatorid kuigi

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

24. ja 25. jaan. dr. M. Leesment tel. 481-6834.

31. jaan. ja 1. veebr. dr. H. Tari, tel. 922-3824.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Oma saared on alati eestlasi sidunud

Saarlaste Ühingu esimees Ärni Käärid vestleb oma veerandsajaaastasest tööst

Saarterahvaste organiseerimine, aga üldse maakondlike seltside loomine, algas Torontos veerandsada aastat tagasi. Juba siis, kui siinne eesti ühiskond oli noor ja kohanemisajajärgus. Veebruaris tähistab siinne Saarlaste Ühing oma organisatsiooni 25. aasta juubelit tavakohase küünlapäevapeoga, millised pidustused on aastate jooksul olnud Toronto eestlaskonnas ühed rahvarikkamad ja kaasahaaravamad sündmused, näidates saarerahva kukkukuuluvustunnet.

Kuidas tekkis mõte saarerahvale oma organisatsiooni loomiseks, sellest seletab „Vaba Eestlasele" praegune Saarlaste Ühingu esimees Ärin Käärid. Ta ütleb, et see mõte tuli juba 1954. aasta suvel kui Toronto linnas järveäärses Kew Beach pargis tuli kokku arvukas kogu saarlasi oma suvepäeva pidamiseks.

Seal hakati arutama, et tuleks oma organisatsioon luua. Sealt see idee elama pandi ja algatajad olid R. Kreem, K. Ots ja J. Aus.

Sel ajal oli siinse eesti ühiskonna elu alles rajamisel. Arutati kuidas saaks aidata teisi saarlasi mitmesugustes kohanemisprobleemides. Leiti, et selline organisatsioon oleks vajalik.

Ometi ei asutud koheselt organiseerimisega. 1955. a. küünlapäeval peeti Poola majas esimene saarlaste pidu, kuhu tuli kokku umbes 900 inimest. Peo organiseeris selleks moodustatud toimkond R. Kreemiga eesotsas.

Järgmine pidu toimus 1956. a. veebruaris jällegi küünlapäevapeona. Jälle oli koos tuhande inimese ümber. Kavalises osas oli rakendatud rahvatantsijad, kaheksa akorrioni mängis ja E. Lepik pidas vägeva peokõne.

See edu andis nagu viimase tõuke oma organisatsiooni loomisele asumiseks. Sama aasta aprillikuul kogunes saalitäis saarte rahvaid Vana Andrese kiriku saali, kus pandi ühingule alus ja anti nimeks Saarlaste Ühing. Esimeses juhatuses olid R. Kreem, J. Aus, K. Ots, A. Mets, M. Peeker ja E. Rosin; neist on K. Ots peaaegu pidevalt jäänud tegutsema mingis organis ühingu juures.

Ühingu eesmärgiks võeti saarterahvaste omapära elustamine ja oma noortele edasi andmine.

Samal koosolekul pandi alus ka Saarlaste Fondile, mille eesmärk oli raha kogumine muretseda tahetavale Eesti Majale. Kuna asi esialgul ei näinud Toronto eestlaskonnas küllaldaselt arenevat, ähvardasid saarlased ise omale Eesti Maja muretseda!

Esialgul oli tegevus elav ja huvi oma ürituste vastu suur. Kuni 1960. aastani oli pidudel alati 6—700 osavõtjat. Nüüd on tavaline osavõtjate arv 400. Ainult 20. aastapäeva peol oli Makedoonia Hallis koos kuni 700 peolist.

Eesti Maja saamisel oli Saarlaste Ühingul suur osa aktsiate levitamise organiseerijana. Maja saamise puhul oldi tihti arvukalt talgutöödel ja üks klassiruum tehti Saarlaste Ühingu poolt, millist fakti kinnitav tahvel on praegugi klassiruumi seinal.

Ühiskondlikest töödest osavõtmise kõrval suunati tähelepanu ka kultuurilisele tegevusele. Ühingu kirjastusel ilmus mahukas koguteos „Saaremaa raamat", kus peamisteks autoriteks olid saarlased ise. Esimeseks peoks aastal 1955 ilmus R. Kreemi ja Maimu Variku koostatud „Saaremaa rahvalaulud" nimeline laulik.

Põhikirja kohaselt on ühingu liikmeks kõik eesti saarterahvad. Nii töötati ka koos hiidlastega kuni need ise organiseerusid.

Üheks ürituseks koos hiidlastega oli „Soela pidu", mis oli mõeldud Eesti Maja tuluõhtuna ja mille puhastulust priske tshekk anti üle Eesti Maja juhatusele.

Kuid küünlapäevapeo kõrvale tekkis suvise üritusena Saarlaste suvepäev. Ka see oli alul rahvarohkeks sündmuseks, kuid on nüüd tasapisi, nagu kõik eesti üritused, jäänud väiksemale seltskonnale suviseks kokkutulekuks.

A. Käärid ütleb, et nende 25 aasta jooksul on ühingu kassast läbi käinud 118.000 dollarit. Sellest on üle 10% tehtud annetusteks. Aastate jooksul on toetatud eesti skautlikke noori, Eesti Maja, eesti üliõpilasi stipendiumidega, invaliide, eesti koole, spordiorganisatsioone, rahvatantsijaid ja EKN-ni.

Viimasel ajal annetati prof. P. Saagpaku ja dr. A. Võõbuse teaduslike tööde väljaandmise toetamiseks.

Praeguses juhatuses on esimeheks neljandat aastat A. Käärid, abiesimees A. Kapp, sekretär L. Riis, abi A. Reinsoo, laekur L. Tõsine, abi H. Härm ja varahoidja S. Laaniste.

Neid väga üldjoontes märgitud tegevuse aspekte ühe organisatsiooni veerandsajaaastases elus tähistatakse eeloleval juubelipeol. Seekordne pidu on elevust tekitanud just juubeli tõttu. Eeskavas on põimik tantsu ja lauludega, kus esinevad Lindau-õed, meeste kvartett ja Kai Kääridi tantsustuudio tüdrukud. Peokõnelejaks on jällegi E. Lepik, kes 25 aastat tagasi pidas kõne.

Lõpuks ütleb A. Käärid siiski väikse nukrusega, et Saarlaste Ühingus on 250 liiget, kes on 10% Torontos olevaist saarlasist.

Kuivõrd julgem oleks töötada suurema liikmeskonnaga!

Saarlaste Ühing on siiski olnud teerajajaks ka teistele maakondlikele organisatsioonidele. Saarlaste edu, nende kokkukuuluvustunne andis mõtte teistegi maakondade inimestele millegi samase tegemiseks. Ka nende juures on ilmnenud maakondlik kodukohtadega seotud vaimsus. See maakondlik vaim väljendus esimeste killamängude puhul ja loodetavasti ka eeloleval suvel toimuval teisel maakondlikul piknikul. Ka seda koostöövaimu tuleb kviteerida kui Saarlaste Ühingu üht oma tegevuse kõrvaltulemust.

Kaks noort eesti muusikut, kes sisustasid T. E. Naisseltsi jõulupuu koosviibimist oma lauludega. Vasakult laulja ja klaverisaatja Margit Viia ja laulja Evi Valge tänutäheks saadud lilledega. Foto: Vaba Eestlane

Palju rahvast, köitev kava

Toronto eesti pensionäride esimene kokkutulek uuel aastal

Toronto Eesti Maja suures saalis toimus möödunud neljapäeval Eesti Pensionäride Klubi Torontos käesoleva aasta esimene koosviibimine kohvilauas, mis oli eelmiste selliste kokkutulekute sarnaselt väga rahvarohke ja meeleoluline.

Koosolejaid tervitas klubi abiesinaine Elfriede Loosberg, kes soovis kõigile klubi liikmetele head ja edukat uut aastat. Palvus ja söögipalve oli õp. E. Pähnalt, kes palus Jumala õnnistust ka kodumaale ja sealsetele rahvuskaaslastele.

Sellele järgnes klubi naiskoori esinemine E. Tobrelutsu juhatusel.

Koor kandis ette mitu laulu, solistina esines Aino Laanep ja klaverisaatjana E. Liigand. Esiettekandele tuli ka J. Zeigeri viisile ja B. Kangro sõnadele baseeruv laul, mis oli pühendatud Lydia Koidulale. Vastava Kangro luuletuse kandis ette V. Saarni. Kavalises osas esinesid veel akordionidel vennad Leo ja Toomas Säägi,

kes kandsid ette tuttavaid viise ja tantsulugusid.

Kõik ettekanded said suurte kiiduavalduste osalisteks.

Kohvilauas andis vanadekodu „Ehatare" ehitamisest põhjaliku ülevaate Eesti Abistamiskomitee juhatusliige H. Kivi, kes eriti alla kriipsutas, et „Eesti Kodu" korterimajad ja „Ehatare" oleksid jäänud ehitamata kui omaaegne Eesti Abistamiskomitee esimees õp. B. Ederma ei oleks muretsenud nendeks ehitusteks erakordselt soodsa hinnaga suurt krunti.

Kõneleja tõstis Abistamiskomitee juhatusest nende ürituste teostamisel eriti esile praegust Abistamiskomitee esimeest A. Sepat ja kauaaegset juhatuse liiget Julie Hermat.

Ettekandele järgnesid koosolejate poolt palju küsimusi.

Kaugematest külalistest viibisid koosviibimisel omaaegne Estonia ooperiprimadonna Ida Loo-Talvari Rootsist ja Aino Bennet Ühendriikidest.

Abiesinaine tänas lõpuks kõiki osavõtjaid, eriti aga koosviibimise kava täitjaid. Ühtlasi tegi ta teatavaks, et järgmine koosviibimine kohvilauas toimub neljapäeval, 19. veebruaril.

N. Liit lõpetas automaatsed telefonikõned

MOSKVA — Nõukogude rahvas ei saa edaspidi enam kasutada otseseid automaatseid telefoniühendusi välisriikidesse. Automaatsed kõned võeti piiratud ulatuses kasutusele Moskvas möödunud suvel seoses olümpiamängudega. Moskvast oli võimalik otse helistada Lääne-Euroopa riikidesse ja Ameerika Ühendriikidesse.

N. Liidu informatsioonivahenduse ministeeriumi esindaja ütles, et otsesest numbri valimise moodusest on loobutud ‚tehnilistel põhjustel". Ta lisas siiski, et katsed jätkuvad, aga ei selgitanud nende katsete iseloomu.

Mõnest Lääne-Euroopa riigist on siiski jäänud võimalus võtta otseühendusi N. Liitu ja need ühendused säiluvat endiselt.

Eesti Teadusliku Ühingu auliikmed

Eesti Teaduslik Ühing Ameerikas valis oma viimasel koosolekul ühingule viis uus auliiget, kolm ühingu asutajatena, mis teatavaks tehti ka toimunud 30. aastapäeva aktusel, ja kaks teenete eest ühingu töös ja ülesannete täitmises.

Teenelisteks auliikmeteks on dr. Viktor Kõressaar, kes korduvalt on olnud ühingu esimeheks ja Villi V. Kangro, kes kogu ühingu tegutsemise aja on olnud rakkes asjaajajana ja laekurina. (VES)

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

nende mõte käib hoopis teisi kõrvalisi radu kaudu. Kui Haigile ebasõbralikud demokraatlikku parteisse kuuluvad senaatorid talle välispoliitikaga kahju ei suutnud tekitada, siis prooviti sisepoliitikaga ja toodi jälle välja vana äraproovitud rünnakhobune — Watergate'i afäär. Watergate'i välja toomine on vabariiklaste vastastele alati rikkalikult ära tasunud, kuna mõned ajalehed, reporterid ja toimetajad on selle kunstlikult üles puhunud plahvatusohtlikuks pommiks, mida keegi aknast välja viskamiseks puutuda ei julge.

Kuid Alexander Haig julges. Kui mõned senaatorid teda watergate'iga pommitama hakkasid ning katsusid talle sellega kaudselt varju heita, et ta oli selle afääriga president Nixoni valitsemise viimases faasis seotud, siis ütles Haig, et ta pole kunagi teostanud ühtegi illegaalset ega ebomoraalset tegu. Ta kinnitas kategooriliselt, et ta pole seda teinud Valges Majas ja ta pole seda teinud 37 aasta jooksul sõjaväeteenistuses, millest ta neli aastat on olnud rindel. Haig toonitas avameelselt, et Watergate'i afääri ajal toimus kuritarvidusi mõlemal poolel ning et selles oli süüdi ka ajakirjandus oma skandaalse reportaazhiga.

Haigi rünnanud demokraatliku senaatori Paul Sarbanes'i nägu muutus pärast sellise kategoorilise ja selgesõnalise vastuse saamist televisioonis imelikult pikaks ja ta ei osanud Haigi sõnadele kuidagi reageerida. Tema vabanduseks võib ütelda, et Ühendriikides pole keegi seni julgenud välispoliitika ja Watergate'i kohta selget tõtt välja ütelda ja kui nüüd Haig seda tegi, siis oli üllatus niivõrd rabav, et suud temale vastuse andmisel jäid lukku.

AMI

Eesti teadlase edukäik

Lähemalt dr. phil. Vello Helk'ist ja Dannebrogi Ordust

„Vaba Eestlases" ilmus 4. detsembril m.a. lühiteade Dannebrogi Ordu rüütliristi annetamisest Taani kuninganna Margarethe II poolt eestlasele dr. phil. Vello Helkile. Nüüd on meile saabunud täiendavaid andmeid selle sündmuse lähemaks kirjeldamiseks.

Dannebrogi Ordu nimi tuleneb Dannebrogi lipust, mis legendi kohaselt 1219. aastal Lindanise all toimunud võitluste puhul taevast alla langenud. Legendi alusel olla mainitud ordu asutatud Lindanise võitluste aastal. Tõeliselt algab Dannebrogi Ordu tegevus alles aastal 1671, renoveerimisega Taani kuningas Christian V poolt.

Asja Dannebrogi Ordu rüütliristi kandjaks nimetatud Taani riigiarhiivi ülemarhivaar Vello Helk sündis 29. sept. 1923 Varstu alevikus Võrumaal.

Üldhariduse omandas Lepistu algkoolis ja Võru gümnaasiumis, millele lõpetas 1943. a. kevadel. Veebruaris 1944 saadeti ta Narva rindele. Sama aasta sügisel siirdus Saksamaale, sealt põgenikuna Taani. Alustas Aarhusi Ülikoolis 1947. a. kevadel õpinguid ajaloo ja sakasa keele alal. Üliõpilasena viibis 1951. a. stipendiaadina Rootsis ja 1952/53 ligi aasta aega Vatikani stipendiaadina Roomas, kus leidis Vatikani ja Jesuiitide Ordu arhiividest väärtuslikke andmeid eesti ajaloo kohta 16. ja 17. sajandil.

Lõpetas ülikooliõpingud jaanuaris 1956 ja asus tööle arhiivinduse alal Taanis. Kutsuti 1958. a. riigiarhiivi juurde Kopenhaagenisse, kus töötab tänaseni.

Ülemarhivaar dr. phil. Vello Helk on jätkanud uurimistöid Roomas ja viibinud korduvalt Lääne-Euroopa maades uurimisretkeil.

Promoveerus ajalooteaduse doktoriks Aarhusi Ülikooli juures 1966. a. Doktoritöö käsitleb Rooma kiriku püüdlusi Taani-Norra tagasivõitmiseks protestantlusest, reformatsioonist kuni aastani 1622. Väitekiri on kirjutatud saksa keeles ja trükitud 517 lk-lise raamatuna.

Vello Helk on avaldanud ligi kolmkümmend teaduslikku ja rea rahvateaduslikku ajalooalalist kirjutist, peamiselt taani, aga ka eesti, norra, saksa, prantsuse ja hispaania keeles.

Dr. phil Vello Helk kuulub akadeemiliselt Fraternitas Tartuensise veljeskonda.

Leedulaste kultuurifondis 2 milj. dollarit

NEW YORK — Leedulastel tegutseb USA-s mitu erifondi mitmesugusteks ülesanneteks. Ühel neist, mis kannab nime Lithuanian Foundation, Inc. täitus hiljuti 2 miljonit dollarit, mis on investeeritud päevakursside alustel ja mille protsendid jaotatakse kultuurilisteks ülesanneteks.

2 miljoni dollari piiri saavutamist tähistati Chicagos balliga, mille tulu läks fondile. Samal päeval anti välja tuhande-dollariline toetussumma kunstnik Victorias Vizgirdale tema õlimaali eest.

Tänavu tuleb fondist jaotamisele $150.000, millest antakse auhindu ja töötamistoetusi luule, kirjanduse, kunsti, balleti jne. alal. (VES)

AARAND ROOSI
JUMALAGA, KARS JA ERZURUM
Eestlaste elukäik Türgimaal, 175 lk.
$4.— + saatekulu 20 c
Müügil VABA EESTLASE juures

Edukad eesti koolinoored Havail

The National Merit Scholarship on Ühendriikides ülemaaline stipendiumide programm keskkoolide viimaste klasside õpilastele. Kandidaate selleks valivad algul koolid ise oma parimate seast sellekohaseil katseil, mis on väga nõudlikud.

Võistlused, mis toimusid Havai osariigis, tõid paremate sekka ka kaks eesti vanemaist pärinevat. Nagu sealne leht „The Honolulu Star Bulletin" teatab, tuli sealse Iolani keskkooli võistlusel 7 parima hulka eestlane Jaan K. Lepson.

Punabou keskkoolis tulid kohtadele 24 kooli lõpetajat, nende seas Michael T. Kroon. Kohaletulnu on Lakewoodis elava abielupaar Krooni pojapoeg.

Poola küsimus Ungari ametiühinglaste kongressil

VIIN — Poola küsimus oli esil Ungari ametiühingute liitude kongressil Budapestis. Kongressil toimunud diskussioon näitas selgesti, et poolakate eeskujul loodud vabad ametiühingud ei tule küsimusse Ungaris. Samas Ungari ametiühingute juhatus rõhutas ametiühinguteja liigete koostöö tihendamise vajalikkust.

Ungari ametiühingute esimees Sandor Gasper ütles, et Ungari ametiühingute ülesanne ei ole analüüsida selle „kahjatsusväärse vahejuhtumi" põhjusi Poolas. Gasper lisas siiski, et Ungari ametiühingute ametnikud ei ole alati täiel määral tähele pannud tööliste huvisid ja lubas, et ühingud tahavad endisest aktiivsemalt täita liikmeskonna lootusi.

Selle kõrval Ungari kommunistliku partei esimees J. Kadar vaatles Poola sündmusi kui rahu ohustavat olukorda Euroopas.

Ungari ametiühingute kongressi poolt oli saadetud kutse ka Poola uuele Solidaarsuse nimelisele ametiühingule, kes aga ei saatnud oma esindajat kohale.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

	Kanadas:	USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 19.... . Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

UNUSTAMATA ARMAST ABIKAASAT, EMA, VANAEMA JA VANA-VANAEMA

MARIE KIVI

sündinud 16. juulil, 1899 Pihtlas, Saaremaal
surnud 10. jaanuaril 1981 Penfield, N.Y.

mälestavad sügavas leinas

abikaasa ALEKSANDER
poeg ARVI abikaasaga
tütred LAINE ja LEMBI abikaasadega
lapselapsed: ALAR abikaasaga,
KAREN perekonnaga,
TIINA, LISA, ERIC, HEIDI ja ANDREA
ÕDE ja SUGULASED Kodu-Eestis

MEREVÄE
VANEM-LEITNANT

PEETER KASEORU

K.S.Dipl.

mälestab

EESTI OHVITSERIDE
KOGU KANADAS

OMA LUGUPEETUD VILISTLAST, AJALOOLAST

mag.phil. AUGUST MIKS'i

surnud 24. detsembril 1980 Thunder Bay's, Ontario

mälestab sügavas leinas

E. Ü. S. VELJESTO

HEAD SÕPRA JA RISTIISA

EVALD PAAL'i

mälestavad kurbuses

ARVO, LENKA, MARTIN ja
ristipoeg PETER TIIDUS

ARMAST ONU

FERDINAND MATHIESEN'i

sündinud 26. septembril 1889 Haapsalus
surnud 21. detsembril 1980 Haapsalus

mälestavad

Sest meil pole siin jäädavat linna,
vaid meie otsime tulevast!
Hebr. 13:14

ÕEPOEG abikaasga Kanadas
ÕETÜTAR Eestis

VAIKSELT LAHKUS MEIE ARMAS EMA, VANAEMA JA VANA-VANAEMA

LEENI HANSLEP

Neiuna Römmel
Sündinud 16. novembril 1897 Hiiumaal
Surnud 15. jaanuaril 1981 Hiiumaal

Leinavad kurbuses

Kellahelin, õhtupäikse sära,
saadab Sind siit viimse unele!

POEG
TÜTRED perekondadega

RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUS MEIE ARMAS VEND, MEHEVEND, ONU JA VANAONU

PEETER KASEORU

Sündinud 3. septembril 1907 Tarvastus
Surnud 14. jaanuaril 1981 Torontos

Leinavad

õde ERIKA LIPP perega USA-s
EMILIE PÄRN
KAAREL perega
HILJA perega

MÄLESTAME SUGULAST

ERNST [illegible]

ELLA RAIK-MARMEI
UNO MARMEI
OTTO MARMEI abikaasaga
PEETER MARMEI perega
KERSTI SEPP-MARMEI
MATTI MARMEI perega
VILLO MARMEI perega

Puhka rahus!

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS

817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103

JUMALATEENISTUS pühap., 25. jaan. kell 11 homm. Solist Margit Viia. Orelil Inga Korjus. Teenib õp. Oskar Puhm.

Pühapäeval, 1. veebr. kell 11 homm. pühapäevakooli 32. aastapäeva JUMALATEENISTUS. Laulab pühapäevakooli koor Margit Viia juhatusel, organist Inga Korjus, teenib õp. O. Puhm. Leerieelsed. Piiblitund kell 10 hommikul.

Kell 6 õhtul küünlavalge ja leerinoorte vanemate jumalateenistus. Muusikalisi ettekandeid Martin Kiik'ilt ja Linda Kolli'lt, laulab leerinoorte lauluansambel. Organist Inga Korjus, teenib õp. O. Puhm. pidulik koosviibimine kavaga. Kõneleb dr. Raimond Pahapill.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Muul ajal kokkuleppel.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 25. jaan. kell 4 p.l. JUMALATEENISTUS.

Pühap., 1. veebr. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Koguduse täiskogu koosolek kohe pärast jumalateenistust..

Ingliskeelne JUMALATEENISTUS kell 1 p.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave., Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391.
"VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 25. jaan. kell 10.15 hommikul PÜHAPÄEVAKOOL. Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõnelevad H. Eller ja V. Krabi. Noortekoor, juhatab Ch. Kipper.

Kell 6 õ. JUMALATEENISTUS, kõnelevad K. Raid ja J. Puusaag, vokaalduett — J. ja K. Medri.

Oma ühingu liiget

KARL MÖLDER'it

mälestab

SAARLASTE ÜHING

Klubi liiget

KARL MÖLDER'it

mälestab kurbuses

TORONTO EESTI AIANDUSKLUBI

Armast

SAIDE EERO't

mälestavad leinas

MEETA TERTS
ELLEN LAINEVOOL
HELVI EHRSTEIN
VICK RENOLD
MAIRE ja JÜRI LAINEVOOL lastega
IMBI ja REIN LAINEVOOL lastega

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8092

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto 6, Ont.

Jutlustaja E. Saraoja

20 Thorncliffe Ave.
Toronto 6, Ont.

Tel. 463-6223

Pühapäeval, 25. veebruaril kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõnelevad: Heino Sepp ja jutlustaja E. Saraoja. Lauluettekandeid naiskoorilt.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill,
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Laup., 24. jaan. kell 6 õ. koguduse aastapeakoosolek.

Pühap., 25. jaan. kell 1.15 pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile.

Kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS, kõneleb Allan Laur, duett — Ingrid ja Evert Söderholm.

Teisip., 27. jaan. kell 7 õ. PALVEÕHTU.

Armast vilistlast

EVALD PAAL'i

sündinud 13. jaanuaril 1908
surnud 18. jaanuaril 1981 Brantfordis, Ont.

mälestab sügavalt leinates

KORPORATSIOON SAKALA

Korporatsioon SAKALA vilistlast

EVALD PAAL'i

sündinud 13. jaanuaril 1908
surnud 18. jaanuaril 1981 Brantford'is, Ont.

mälestab leinates

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

Kallist

EVALD PAAL'i

leinavad

ÕDE Eestis
ÕEPOEG Kanadas
perekondadega

Lugupeetud koondise liiget

PEETER KASEORU'1

mälestab leinas

EESTI KAUBALAEVASTIKU JUHTKONNA KOONDIS TORONTOS

Armast ühingu liiget

VANEMLEITNANT

PEETER KASEORU'1

mälestab leinas

TORONTO EESTI VÕITLEJATE ÜHING

Meie hulgast lahkunud

MEREVÄE VANEMLEITNANT

PEETER KASEORU'1, K.S.

mälestab leinas

NIKOLAI VALGE sen. abikaasaga

Ootamata igavikku lahkunud armast

JUTA PÜRGE'1

neiuna Nyman
surnud 18. dets. 1980 Stokholmis

mälestavad leinas

AIKI VANE
ENN ja INGE JÄRVEL
WILLEM ja HELVI NOOLANDI
JAANUS ja ERNA ÜLAVERE

Südamlikum tänu kõigile, kes minu tütre

ILMA KOCH-ANYASE

surma puhul mind ja tema perekonda meie leinas lohutasid, teda viimsele teekonnale saatsid St. Jamesi kabelis Torontos ja lillede asemel haiglale toetuse andsid. Eriline tänu Rev. John Morganile, Maya Anyasele, Francis McNaughtonile ja EKK esindajale S. Veidenbaumile, kes soojade järelhüüetega ja kõigile, kes rohkearvuliselt tema ärasaatmisest osa võtsid.

ELSA KOCH

Eesti Tõlkefondi tegevust laiendatakse

Arvatakse, et A. Viirlaidi raamatu'e leidub Kanadas turgu

Möödunud laupäeval peeti T. E. Ühispanga ruumes Eesti Tõlkefondi aastapeakoosolek, millest 15 liiget osa võtsid. Kohal oli ka kanada kirjastuses toimetajana töötav eestlane Toivo Kiil. Koosolekut juhatas A. Truuvert, protokollis J. Ramjalg.

Esimees A. Truuvert andis lühikese sissejuhatuse tõlkefondi saamisloost, millist tööd alustati ühenduses Raamatuaasta pidustusega Torontos, kus kuulutati välja kolmeliikmelise juhatusega fond. Sellele pani Arved Viirlaid aluskapitalina $2000. Sellele järgnes peakoosolek, tehti põhikirja kavand ja selle järele on püütud tegevust arendada majanduslike võimaluste piirides.

Pärast seda on loodud tõlkefondi juurde veel Robert Teene nimeline fond millele lahkunu abikaasa pani aluse.

Sellest fondist anti $1000 1978. a. Eesti Vabariigi aastapäeva puhul soomlasele Martti Rauhalale eesti kirjandusest tehtud tõlgete eest.

A. Truuvert luges ette M. Rauhala kirja, kus tõlkija hindas kõrgelt saadud tunnustust ja pidas seda väga ergutavaks oma töö jätkamisel.

Ka on E. Tõlkefondi poolt välja antud voldik tõlkefondi idee tutvustamiseks. Juhatus on möödunud aastate ajal kaalunud mitmeid projekte, neist võiks esimesena kõne alla tulla eesti luule antoloogia, kuhu oleks võetud autoreid lähemast minevikust ja olevikust nii kodukui ka välismaadel olijaist.

Tõlkefond on siiani toetanud Arved Viirlaidi teoste „Kes tappis Eerik Hormi?" ja „Surnud ei loe" tõlkimist, mis kavakohaselt ilmuks ühe raamatuna.

Tõlkefondi üheks aktsiooniks oli vanade raamatute kogumise aktsioon, säilitamaks eesti raamatuid hävitamisest. Aktsioon on andnud teatud tulemusi, üks inimene annetas 25 raamatut ja broshüüri, mis on edasi antud Eesti Keskarhiivile. R. Antiku arvates mõjutas see üleskutse annetuste tegemist ka otse arhiivile.

Majandusaruanne näitas varanduste poolel seisu $2.958,51, kuhu sisse on arvestatud eelmise aasta tegevuse ülejääk.

Pärast aruandeid vestles T. Kiil kirjastamisest. Ta töötab toimetajana Kanada kirjastuse juures. Tal tekkis aastate eest kontakt A. Viirlaidiga, kes oli huvitatud, kas tema raamatuile võiks siin maal turgu leiduda. T. Kiil luges mõlemad raamatud läbi ja arvas, et neile võiks turgu olla. Kirjastuse plaan oli, et A. Viirlaid otsiks omale tõlkija ja T. Kiil kirjutaks tehtud tõlkest omakorda literatuurse tõlke siinse mandri lugejaskonnale. Tulemused on seni olnud optimistlikud. Töö on tehtud ja käsikiri on praegu kirjastuse agendi käes, kes leidis, et huvi sellise raamatu vastu on olemas. Senine töö on nõudnud tegijailt ligemale kolm aastat.

Ta tutvustas Kanada ja USA raamatuturgu, üksi Kanadas ilmub tuhandeid ingliskeelseid raamatuid aastas. Ameerika kultuursem põhi on populaarsemat laadi kui meie oma liiga tõsise ja raske kirjandusega. P.-Ameerika turul on väliskirjanduse osa vähem kui üks protsent. Ameeriklasi ei huvita tõsine kirjandus. Ta ütles, et väiksemad kirjastused eurooplasist toimetajatega on huvitatud ka pagulaskirjandusest. Sel põhjusel on valitud ka „Kes tappis Eerik Hormi?" ja ta lootis, et Viirlaid saab hea lepingu.

Lõpuks ta tutvustas neid fonde, kust võiks toetusi saada tõlkimiseks: Canadian Council, Secretary of State ja Ontario Arts Council Foundation, kus on olemasolevaks eelarveaastaks üle ühe miljoni dollari. Sealt võiks üsna kindlasti toetust saada Viirlaidi raamatu väljaandmiseks, sest toetusi antakse ainult kanada autoreile, tõlkijaile ja organisatsioonidele, kes kirjastavad.

Diskussioonil selgus, et tõlkija võib toetust saada ka siis, kui ta asub mõnel teisel maal.

AVO KITTASK

Tõlkefondi eelolevate aastate tegevuskavas nägi juhatus ette: 1) jätkata eesti kirjanduse antoloogia ettevalmistamist; 2) majandusliku faasi loomist; 3) põhikirja lõplikku väljatöötamist; 4) tõlkefondi populariseerimist eestlaskonnas; 5) kontaktide võtmine teiste maade eesti kirjandusringkondadega, mis võiks tõlkefondi kujundada ülemaailmseks.

Juhatus lisas veel, et oleks hea kui muretsetakse kõik võõrkeelde tõlgitud eesti autorite teosed, mis annaks ülevaate sel alal tehtud tööst. Juhatus on katsunud kuulda ka arvamusi, milliseid teoseid peetakse tõlkimiseks vajalikeks. R. Antik juhtis tähelepanu, et arhiivis on juba üsna arvukas valik sellistest tõlkeraamatuist.

Omalt poolt soovitas A. Viirlaid koostada täielik nimekiri isikuist, kes oleksid võimelised tõlkimiseks. Tõlkefondi juures on tõlkefondi nõukogu, kuhu praegu kuuluvad kuus isikut: I. Heinsoo, Ilme Teene, A. Viirlaid, A. Truuvert, Ilse Lehiste ja M. Puhvel.

A. Viirlaid soovitas võtta kõik eesti tõlkijad ülemaailmselt sellesse nõukogusse, et oleks teada selle ala inimesed.

Viimasel peakoosolekul tehti ettepanek nõukogusse kuulumiseks veel M. Rauhalale ja E. Ridalale. Samuti soovitas ta kõik kirjandusteadlased kutsuda sellesse nõukogusse.

Järgneval diskussioonil arutleti seosesolevaid küsimusi, kusjuures Stella Kerson märkis, et Balti teadlaste poolt on tõlketegevus siiski juba aastaid toimunud, kus balti draamakirjandusest on ilmunud kaks köidet näidendeid.

A. Truuvert arvas, et tuleks kaasa tõmmata ka need keeled, mis ei ole ingliskeelsed. Palju mõtteid oli küsimuse ümber, kas tõlkida ainult ilukirjandust või ka teaduslikke teoseid, mistõttu leiti, et põhikiri peaks jätma võimaluse eriti laiaks tegevuseks.

Uus eelarve koostati $3958.51 suuruses, mis näitas $1700 suurust ülejääki. Eelarve juures oli mitmeid sõnavõte. Üks neist puudutas küsimust, kas tõlkefondi toetusega ilmunud raamatu tuludest võiks midagi ka fondile tagasi laekuda.

A. Viirlaidi arvamine oli siiski, et kui tõlkefond hakkaks ühe kirjaniku teoste pealt teenima, see oleks tema põhimõtete vastu.

Tõlkefond on siiani töötanud eestikeelse põhikirja alusel, nüüd on tehtud teine ingliskeelne. See on kanada standardpõhikiri mugandatud Kanada eestlaste vajadustele. Pärast pikemaid arutlusi peeti vajalikuks see kanada ametiasutuste juures inkorpreerida Kanada ulatusega organisatsiooniks. Mitmete punktide kaalutlemise järel anti juhatusele õigus vastavate muudatuste tegemiseks, milles üks oli senise 7-liikmelise juhatuse suurendamine kahe võrra.

Valimistel valiti uueks esimeheks Avo Kittask, juhatusliikmeiks Asta Willmann, Ilme Teene, Elsa Vellner, Juta Kitching, Villem Noolandi, Laas Leivat, Jüri Ramjalg ja Toivo Kiil, juhatusliikme kandidaatideks Helgi Rosen, Erna Tigane ja Antoni Truuvert. Revisjonikomisjoni R. Antik, J. Pahapill ja E. Silm.

Koosoleku käigus ilmnes mitmeid seisukohti eriti tõlgitavate teoste liigi määritlemisel, tutvuti raamatute tõlke- ja kirjastamisküsimustega, kuna EKN esimees Laas Leivat ütles, et põhimõtteliselt on see rahvuspoliitiline ettevõte eesti keelest teistesse keeltesse eesti kirjanduse tõlkimiseks.

Kolmapäeval huvitav loeng

Eeloleval kolmapäeval, 21. jaanuaril, algusega kell 7.30 õhtul toimub Tartu College'is Tartu Instituudi poolt korraldatud mag. Liina Liivamägi loeng valguspiltidega, mis käsitab Andide mägestikurahvast ja Galapagose loomariiki. Galapogose saared asuvad Vaikses ookeanis, umbes 300 miili kagusel Lõuna-Ameerika mandrist.

Mag. Liina Liivamägi on selja taha jätnud väga huvitava ja mitmekesise karjääri ning näinud palju maid ja rahvaid. Ta alustas oma karjääri keskkooli loodusloo õpetajana kuid jatkas õpinguid ja sai magistrikraadi bioloogias. Toronto Ülikoolis 1970. aastal. Seejärele on ta õpetanud loodusteadusi Toronto Scarborough College'is, Shveitsis (Neuchatel'is), Münchenis, Montrealis ja nüüd Torontos York Ülikoolis. Ta on elanud ja reisinud Euroopas kuid sooritanud pikemaid reise N. Liidu Kesk-Aasiasse, Jaapanisse, Hiinasse, Põhja-Aafrikasse, Kesk-Itta ja -äsja Lõuna-Ameerikasse.

Heikki Toomes med. doktoriks

HEIDELBERG (ER) — Heikki Toomes kaitses Heidelbergi Ruprecht-Karli ülikoolis arstiteaduse doktori (dr. med.) väitekirja.

Heikki Toomes on sündinud Viljandis, hariduse saanud Stokholmis, kus ta mh. ülikooli lõpetas arstina. Töötab praegu Heidelbergis Rohrbachi kliinikus.

„Säärane mulk" Torontos lavale

ERK lavastaja Rudolf Lipp vestleb oma töökavadest

Läinud laupäevaõhtul andsid Eesti Rahvusteater Kanadas lavastajad Rudolf Lipp ja Riina Reinik jutuajamise Toronto eesti ajalehtedele, kus nad kirjeldasid teatri eesloevat tegevust. R. Lipp seletas, et möödunud sügisene etendus jäi ära, kuna ta pidi töö tõttu minema Edmontoni ja proovid jäid seisma. Kuid nüüd on kõik valmis järgmiseks lavastuseks, mille kaks etendust toimuvad laupäeval, 2. mail St. Lawrence Centre Town Hall'is.

R. Lipp leidis, et ta pidas vajalikuks ärkamisaegse eesti lüüriku Lydia Koidula näidendi „Säärane mulk ehk sada vakka tangusoola" lavastamise, mis oli esimene algupärane eesti draamateos. See näidend on kuulunud mitmete teatrite repertuaari. Selle väärtus seisneb, et selles on sugemeid komöödiast mida ta ei usu laenatud olevat.

Rudolf Lipp aasta tagasi saadud trofeega.

Dramaatiline ülesehitus võlub ja vaatamata oma vanusele, paistab see väga tänapäevane isegi meie ühiskonnale.

Sel on hea ekspositsioon, karakterlikud prototüübid ja kujukas lõpulahendus, kus ka halb laps saab oma vitsad.

Edasi mainib R. Lipp, et teatril on selle draamateose lavastamiseks hea koosseis. Tema ise on lavastajaks ja mängib kaasa ka ühes osas. Teistes osades on Riina Reinik, Rita Sui, Kristiina Valter, Jaan Lents, Heino Vellner ja August Tomband.

Sellega minnakse ka eeloleval suvel Lääneranniku Eesti Organisatsioonide suvepäevadele, mis tänavu peetakse juulikuu lõpul Seattles. Seal on esinemine ette nähtud kolmapäeval, 29. juulil kell 8 õhtul.

Teatril on tänavu ka 30. juubeliaasta.

Selle tähistamiseks on üks asi kaalumisel, kuid R. Lipp kardab oma unistusest rääkida, kui seda hiljem pole mingil põhjusel võimalik realiseerida.

Ta on saanud Ants Oraselt kolm eesti keelde tõlgitud Shakespeare'i näidendit ja meelsasti lavastaks neist „Macbeth'i". Se võiks teostuda jaanuaris 1982, kui kunagi eestlastele väga tuntud ja hinnatud Eatoni auditoorium on uuesti teatrihooneks ümber ehitatud. Seal oli ehitajate vahel pikemaajaline võitlus nende teatriruumide pärast ja nüüd on teatri pooldajad võitnud. R. Lipul on selle teatriga palju häid mälestusi seotud ja ta tahaks jälle seal teatrit teha.

Oma kavatsuse põhjendamiseks ütleb R. Lipp, et tal on südamel palju väärtusi, mida oleme unustanud ja laekas hoidnud.

See oleks kultuuriliselt tähtis moment, kui Shakespeare kõlaks sellises eesti keeles nagu see on A. Orase meisterlikus tõlkeloomingus.

Lõpuks kurdab R. Lipp, et meie ühiskonnas on palju lavastajaid, aga meil ei ole näitlejaid. Kuid kindlasti tuleb 30. juubeliaasta tähistamiseks midagi teha, kas juba oktoobris või oodata Eatoni teatrihoone valmis saamist.

Soovitakse

TUTVUST EESTLANNAGA,

kes valdab inglise keelt ja masinkirja.

Kirjad: 205 Soudan Ave., Toronto, Ont. M4S 1W2

TEADAANNE

T. E. Ühispank on uuele arvepidamise süsteemile ülemineku tõttu suletud esmasp., 26. jaan. 1981.

Juhatus

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Minskis peetud N. Liidu meistrivõistlustel õhkrelvadest laskmises tuli eestlastest hõbemedalile Sirli Kulmet, kes naiste õhupüstoli laskmises saavutas 379 silma. Jooksva metssea laskmises jäi Matti Jõgi 371 silmaga kolmandale ja naiste õhupüssi laskmises Liivi Erm 387 silmaga viiendale kohale.

☆

Detsembris Sverdlovskis peetud suusahooaja esimesel suurvõistlustel oli eestlastest Arne Sirel kümnes ja Uno Leist kaheteistkümnes.

☆

Riias toimus Balti maade ujumisvõistlus noortele, kus Eesti ujujaist 14-aastane Jana Reva tuli 400 m kompleksujumisel esimeseks ajaga 5.27,8; Aivi Lüv ujus 100 m vabalt ajaga 1.03,1 ja 400 m vabalt ajaga 4.45,9, Tiina Toimet ujus 100 m selili ajaga 1.11,8, Tiia Veske oli rinnuliujumises esimene ajaga 1.22,9, Aare Hallop samal distantsil esimene ajaga 1.15,8. Esikohale tulid ka mõlemad teateujumise naiskonnad. Kuigi eestlased esinesid edukalt, tulid üldvõitjaiks leedulased.

☆

Kümnendal N. Liidu noorte sulgpalli (badmintoni) võistlustel Leningradis, oli 142 võistleja hulgas ka eesti noori Tallinnast ja Tartust, kes üldvõistlustel jäid teisele kohale. Individuaalselt võitis nooremas vanuserühmas Tallinna tüdruk Liisi Graf, kes koos Eva Metsaga olid parimad ka paarismängus. Vanemas vanuserühmas saavutas Henry Aljand kaks esikohta, üksikmängus ja Peeter Sepmaga paarismängus.

☆

Tallinnas toimus kuuendat korda moodsa naisvõimlemise, mida kodumaal nimetatakse iluvõimlemiseks, võistlus „Merepiiga" auhinnale. Võistlusest võttis osa kaheksa linna esindajaid, nende hulgas ka soomlannad Lahtist. Esikoha saavutas kahekordne maailmameister Irina Devina. Eesti noortest olid parimad Tallinna koolitüdrukud Neli Muddi ja Heli Kann.

☆

Vilniuses peetud rahvusvahelisel ujumisvõistlustel saavutas eestlane Heiki Lomp esikohad kahel rinnuliujumise distantsil, aegadega 1.10,5 ja 2.32,5. Katrin Soone oli 200 m kompleksujumises parim ajaga 2.36,6 ja Mati Nigul 100 m liblikujumises ajaga 1.01,2.

Eesti ja Moldaavia vahelisel malevõistlusel olid esindatud Eesti praegused parimad maletajad Ivo Nei, Gunnar Uusi, Jaan Ehlvest ja Hillar Kärner. Kaheringilise 10 laual peetud võistluse võitsid Eesti maletajad vahekorraga 12:8, esimesel ringil 5,5:4,5 ja teisel 6,5:3,5.

☆

Sverdlovskis peetud nn. Uurali karikavõistlustel laskesuusatamises tuli juunioride grupis esikohale Matti Parve 10 km distantsil ajaga 35,58. Ta oli silmapaistev ka 15 km distantsil, olles ajaga 59,00 viies. Eesti kolmik H. Parve, U. Kaldvee ja M. Parve said 3 x 7,5 km teatesuusatamises teise koha ajaga 1.31,20. Meestest oli Matti Paavo 20 km distantsil kaheksas, aeg 1.15,46, 10 km distantsil ajaga 35,51 üheksas. 4 x 7.5 km teatesuusatamises jäi Eesti meeskond, koosseisus U. Kanep, A. Lamp, E. Rõigas ja M. Paavo viiendale kohale. Üldkokkuvõtes saavutasid Eesti võistlejad kolmanda koha.

☆

Ungaris, Budapestis peetud ujumisvõistlustel oli individuaalselt eestlasist parim Ilona Kuuskla, kes 200 m rinnuliujumises sai tagajärjega 2.50,65 viienda koha. Naiste 4 x 100 m vabaujumises tulid Ilona Kuuskla, Sirje Eirand, Õie Karing ja Krista Jakon Ida-Saksa ja Ungari järele kolmandaks ajaga 4.18,1.

☆

Nn. Sotsialismimaade Sõpruseauhinnavõistlustel auto võidusõidus millest võtsid osa Ida-Saksa, Poola, Ungari ja Rumeenia autosõitjad, oli N. Liidu esindusest edukaimad Vello Õunpuu ja Aarne Timusk, kes seitsme etapi kokkuvõttes saavutasid teist aastat järjest viienda koha.

☆

Tartus peetud vehklemisvõistlustel tulid esikohale naistest Tatjana Oleikova, meestest epees Toomas Hint, floretis Oleg Ivanov ja espadronis Uno Koort Haapsalust.

☆

Lauatennise A-liiga võistlustel tulid esikohale Tallinna Pedagoogilise Instituudi naiskond Katrin Kärm, Kai Milvek ja Elle Õun, meestest Maardu „Kalevi" meeskond, kuhu kuulusid Rein Lindmäe, Elmo Kivits, Jaan Härms ja Jaak Pählapuu.

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ☆ Hind koos saatekuluga Can. $ 13.—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

Hanno Kompuse

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $11.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

ILMUS

EDUARD RÜGA, graafik ja maalija

Toimetanud ENDEL KÕKS, ERIC PEHAP ja ARNO VIHALEMM

Monograafia „Pallase" kunstikooli lõpetanud kunstnik Eduard Rüga õpinguist ja tööst, kelle elutöö vaatluse kõrval tuuakse esile ka kunstikool „Pallas" õppeasutusena ja eesti kunstnike ettevalmistajana. Raamat on kerge ja huvitav lugeda ka laiemale lugejaskonnale.

Hind $10.00 (postiga tellimisel lisada 50c)

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

A. Kõresaar võitis kiirmale turniiri

Jõulukuu kiirmale turniiri 2x10 min.) Torontos võitis ülekaalukalt A. Kõresaar 6 punktiga 7-st võimalikust. Teisele ja kolmandale kohale tulid 5 punktiga P. Smeelen ja J. Järve.

Maleõhtust ja turniirist osavõtt oli elav. Kohal oli kümmekond maletajat, nende seas kolm noort (E. Kalm, A. Loorits, O. Naelapea), kes tulid vanematega jõudu proovima, samuti oli saabunud pealtvaatajaid. Turniiri kohtunikuna tegeles L. Jõelin. Peale eelpool nimetatute olid mängimas A. Mustel (klubi esimees), V. Puna, E. Talve ja E. Sarnak.

Järgmised malemängu õhtud Toronto Eesti Majas on 29. jaanuaril ja 26. veebruaril algusega kell 7.30 õhtul. Klubi juhatus palub kõiki malehuvilisi klubi tööst osavõtma tulla. Suuremaarvuline klubi on võimeline osavõtjatele rohkem pakkuma ja üürigi on kergem tasuda. Külalised on teretulnud!

Aeg

August Mälgu novell Stokholmis lavale

STOKHOLM — August Mälgu 80-nda sünnipäeva puhul on Lensi Römmer dramatiseerinud niminovelli Mälgu 1977 ilmunud novellikogust „Projekt Viktoria".

Käsikiri on valminud ja autori poolt heaks kiidetud, proovid käivad juba alates oktoobrist. Lavale tuleb dramatiseering ABF-i ruumides 18. veebruaril.

Lavastajaks on Lensi Römmer, kes ise mängib kaasa. Tegelased on üle hulga aja laval esinev Vera Särgava, Siiri Arras-Kriisa, uustulnuk Katrin Paabo, Edmar Kuus, üle hulga aja esinev Vello Koger, uustulnuk Jüri Nerep. Dekoratsioonid Roman Välilt.

Dramatiseeringu probleem on **ülimalt aktuaalne — looduse säilitamise** ja ekoloogilise tasakaalu ohustamise küsimus. „Maa süda ei talu kõike", laseb autor sel puhul öelda.

Elav pilk pagulasajastu kultuuriloomise algpäevile

Raimond Kolk, Tuulisui ja teised. Märkmeid aastaist 1945—50. Teataja 1980. 134 lk.

Pagulaste kunagine noorem generatsioon on vanaks saamas, on hakanud memuaare kirjutama. Esimesena on selline raamat kunagiselt tuulisuilaselt ja noorkirjanikult Raimond Kolkalt. Raamatus „Tuulisui ja teised", alapealkirjaga „Märkmeid aastast 1945—1950" ta vaatleb viieaastast ajajärku Rootsis pagulasajastu algpäevil.

Tuulisui ise on pärand kodumaalt, kus see 1940. aasta sügisel organiseeriti koolinoorte kirjandus- ja kunstirühmitusena, hiljem laienes see üldiseks samanimeliseks kirjandus- ja kunstirühmituseks, kellest mitmed on nüüd tuntud kirjandusinimesed nii siin- kui sealpool rimpa.

Osa neist aga leidsid end pärast suurt pagu Rootsist, kus nad hakkasidki organiseeruma ja täitma pagulaskodu puudusi vaimsel poolel,

sest „vajadus eestikeelse raamatu järele sellel esimesel laagrist tööle siirdumise perioodil oli ometi tohutu", ütleb ka Kolk (lk. 7) selleaegset olukorda kirjeldades.

R. Kolk jutustabki siis oma isiklikest pagulaselu aastaist, mis seotud samaaegselt eesti kultuurisündmustega. Töökohal tekitasid eestlased rootslaste hulgas ärevust, kui nad rahateenimise õhinas tükitöö hindu ähvardasid lõhkuda ja teatud pinge tekitasid rootslaste vahel. Teiselt poolt oli ka sõbralikke rootslasi, kes aitasid uutel töökohtadel eestlasil kohaneda.

Tuulisuilased tulid avalikkuse ette koguteosega „Homse nimel". Ajale iseloomulikud on raamatu levitamise probleemid. Sellele lisandusid esimesed luuletuskogud, R. Kolkal „Ütsik täht" ja K. Lepikul „Nägu koduaknas". Võeti „Orto'lt" üle ajakiri „Kodukolle" ja taheti igasuguseid raskusi taludes teenida eesti kultuuri, luues, levitades ning propageerides.

See on väga elav, sageli humoristliku pilguga tagasivaade ajale, mida noored mehed kord suure tõsidusega võtsid, kus elule üldse ei mõeldud, küll aga kirjandusele.

Ja see arenes ning laienes, Stokholmis tekkis noorkunstnike oma organisatsioon, tulid töövõimalused Balti Humanistliku Ühinguga, läks käiku Eesti Rahvusfond, organiseeriti oma parteisid, noored omale Radikaaldemokraatliku koondise, mis andis välja samanimelist ajakirja, Ludvig Juht külastas oma suure pilliga Rootsit. Kirjastus „Eesti Raamat" alustas tegevust ja eriti suureks tööväljaks kujunes kirjandus- ja kultuuriajakirja „Sõna" väljaandmise organiseerimine, trükkimine ja levitamine.

R. Kolk, K. Lepik, I. Talve, H. Laks, I. Rebane, I. Laaban, I. Mikiver ja pikk rida kaasaegseid olid füüsilise väsimuseni töös eesti kultuurielu rikastamiseks; tihti oligi see otse elutööks igapäevase päristöö kõrval. Aga seda tehti suure veendumusega ning Kolk vaatabki muiates tagasi nii iseendale kui ka kaaslastele kes Rootsi ühiskonnas ja rootslastele tihti arusaamatuks jäid sellekohase tegevusega.

Väga traagiline on selles elusündmuste reas kirjanik Juhan Jaiki haigus ja surm. Elavaina ja noortele lähedalolijaina aga G. Suits, O. Loorits.

Need mehed töötavad veelgi edasi, kuid nendel on loominguline tööpanus seljataga. Nad mõistsid juba 1950. aastal millised on pagulaskirjaniku ülesanded ja võimalused neid täita, kus üheks ja määravamaks oli pagulaskirjaniku ajaja unepuuduses vaevlemine. Olukord pole viimase kolmekümne aastaga muutunud, kuid nüüd ollakse selle halli horisondi uduähmas, mida I. Talve selleaegses „Sõna" numbris aimas tulevat. Oma ajakirja väljaandmisega nad valmistasid ette „Tulimulla" ilmumist, jättes 13 mahukat numbrit eesti kultuurilukku.

R. Kolka märkmed neist aastaist on kergesti loetavad. Ta jutustab enesest ja teistest sellise R. Kolkale omase muigava näoga, nagu ta maailma vaatas sõduripäevil Soomeski.

Hannes Oja

KALEVIPOEG

Õppe- ja tööraamat

Hind $3.00

Saadaval VABA EESTLASES

Abistamiskomitees

kooliõhtutel Eesti Majas

Postiteel: L. Marley, 149 Bishop Ave. Willowdale, Ont. M2M 1Z7

Postikulu 50 c

5.

OOTA OOTA-OOTA!

Unenägudeski ammu
kõnnin ainult laagri vahel.
„Teab kui kauaks jätkub rammu
sellekski?" ma küsin vahel.

Võõrasema tühjad rinnad —
neist sa elujõudu imed!
Külma maa jääkoopalinnad,
tundratuisu kalgid imed . . .

Elusta siin noorusluulet,
suurvett, Emajõe luhta . . .
Asjata! See kõik on tuulest
võetud! Kõik läks luhta . . .

Ei vist vangipõlve otski
enam kohanemist taga . . .
Igavesti keeran plotskit
traadi sees ja traadi taga.

Ülearused siin aated
oota siis või ära oota . . .
Nõiaringi väljavaated,
ilma A-ta, ilma O-ta . . .

VIIMNE VILE

Ehkki mu kõrv ei kuule midagi,
silma ees räsus okastraadid,
pilkaselt pime on lääs nagu idagi,
taevast sajab Hiiobi-sõnumeid
hiigelhulgi, terved kaskaadid —

Tean, et läheb, mis läheb aega:
peavaenlane peab langema!
Pole vaja kirve ja saega
teha talle rüüva või võllapuud —
omast hirmust saab ta kõngema!

Kui mitte täna, siis ikkagi varsti
kannavad kõigi maakaarte tuuled
igale poole ta surmasõnumi.
Juba undab okastraat leinamarssi,
kaasa vilistage läbi suukorvi
huuled!
See on viimne vile türannile!
Kuuled?

12. XI 1949. a.

Neljandat „buketti" lugedes hakkas Mari omaette naerma. Helin lõpetas parasjagu oma pikka lauset:

„. . . selle kassi-hiire mängu on Kremli sellid väga kavalasti kombineerinud!"

Esta avaldas omalt poolt imentust: „Miks meie laagernikud, olgu mehed või naised, seda ei taipa, et viilimise ja venitamisega oleks pikapeale palju rohkem saavutatud kui tööga ennast tappes? Mis asi neid ahvatleb traatide vahelt traaditagusesse vangipõlve?"

„Ei siin veel kõik ennast tööga tapa, kulla Esta! On siin ja meeste juures kaevandustes aina tööseisakuid mingite arusaamatute seadmeja masinarikete tõttu! — Mis neist lollikestest süüdistada, kes ennast tööga tapavad! Poliitikast pole neil aimugi — ja peale selle nad on inimesed — ära pahanda — nagu sinagi! Kes käib siin viimasel ajal nagu unes ringi, Ants ees ja Ants taga? Kes kirjutas avalduse, et Karagandasse asumisele lubataks? Kõigist üleelatud viletsustest hoolimata on loodus sinus ja nendes alles! Või arvad sa, et mehed oma kirjadega tutvusi sobitavad niisama asja eest teist taga?"

Mari lõpetas oma kõne lauluga: „Oh armastus, saa iiimeliine vägi!"

Helmi sasis Marit juustest ja naeris. Aga Mari ütles hoopis tõsiselt:

„Teate lapsed, siin esimest korda on minu sunnitöö aja kestel tõsist poeesiat mu silma alla sattunud. Oh, ärge peljake, ega ma teile kõike ei loe, ainult ühe, see käib natuke nagu ka minu kohta."

„Kuidas?" imestasid teised kooris. Mari naeris ja lisas, et õigemini tema ameti kohta, jäi siis üsna tõsiseks ja peaaegu deklameeris:

MADALAMÕÕTMELINE KEVADEÖÖ
Natura morte-sabaga

Pilv varjas kesköpäikse. Vaadeldes
nii—vastutahtmist, silmasõrvikuga,
näen, kuidas mudasavis maadeldes

pikk sibi, siberise kõrvikuga
käib aami kõrval kirju härja
järgi . . .

Kesk väljakut on „Jooksja
tõrvikuga", —

üks kuju poisikesest, kelle särgi
on kujur unustanud talle selga teha
ja andnud sellega sümboolse märgi?

Suurt aadet kannab Venemaal
puupaljas keha . . .
Ja horisondi madal õhetus
on teine märk: koit ehas, koidus
eha.

Mu nautimise võime, miks ta
kõhetus?
Kas juba möödas ongi koit ja
kevad?
Kord kunagi aovalgest süda
lõhestus,

nüüd — asjad võõraid keele
kõnelevad . . .
On vähe jäänud öelda auväärt
kuulajaile,
sest raudse kindlusega purunevad

kõik põgenemiskatsed vaba luule
maile . . .
Maailmaäärne, naeruväärne paik—
uut tulekandjat pakub nälgijale.

Ta ülim rõõm on hapuleiva maik!
Ja väljapääsu okastraadivõrgust
siin näitab sibiaamist välja
loksund laik . . .

On loll, kes kõrgust otsib sellest
põrgust.

„Eks ole tore!" hüüdis Mari pärast pisikest pausi. „Ma kohe näen seda laagriplatsi kesköpäikese paistes . . . Ikka luuletus mis luuletus!"

„Jah," ütles Helin, „aga liiga sünge."

„Sünge — ei, ainult nukker. Kuule, see on ju rezhiimi hiilgeaja pildike, sa mõtle: suurt ideed kannab alasti keha! Vangid olid ju ainsad aatekandjad selles mõrtsukatundra mädasoos! — Ka VMZh-s oli väljakul üks kuju — spordidressis mees palliga . . . Sihuke mäkerdis, mingit müljet ei avaldanud — Aga puust paljas poiss ja tõrvik peos! Retshlaagris — mõelge ikka! Eks ole vahva!? Mulle see meeldib! Teised värsid on sama head."

Mari mõtles pisut vaikides ja küsis siis:

„Helin, kelle käest sa said selle kirja. Ma tahan neid värsse juurde hankida. See on esimest korda niisugune päris luule — okastraatide vahel kirjutatud ja läbi okastraatide saadud . . ."

„Ja okastraadi taga loetakse. Ma tean ju, Mari, et sa neist laulukestest palju pead — aga sa oled arust ära, kui neid hulgi koguma hakkad! Küsi siiski Lembi käest, ta vist sai need kolmandast," ütles Helin.

Teiste vaikimine sundis tüdrukuid teemat vahetama. Helin informeeris neid värskest uudisest: tsooni taha, vahi kõrvale, ehitatavat hotelli — see on, üht uut barakki.

„Seal hakatavat kodumaa külalisi vastu võtma: mehi, sugulasi ja vist isegi sõpru. Külastusaega antavat terve nädal — nii kõneles Leena Krutõhh".

„Noh, kes siia hotelli tuleb? Naiste mehed ja tüdrukute peigmehed on ju kinni, sugulased on Siberis ja kui mõni lahti ongi, kust ta selle raha võtab, et siia sõita?" arvas Esta. Sellele ei tahtnud keegi vastu vaielda.

Kohvitassid pesti ja pandi riiulisse. Seltskond läks laiali. Helmit saates küsis Mari:

„Mis teid vaevab? Teil on midagi südamel, hakake nüüd ilusasti kõnelema!"

Helmi vaikis. Mõne aja pärast ta siiski ütles:

„Mind kutsuti täna kaadritesse — ülem Selivjorstove ise ütles, et vabanen kolme nädala pärast ja Vorkutasse mind ei jäeta. Ajaarvestus oli tehtud valesti, mul olevat mõnes kuus päevi, mis kolme eest loevad . . . Rohkem ta ei öelnud midagi. Aga ega mind Eestisse ei lasta . . . pole ju kedagi lastud. Aga kuhu siis? Olen juba 13 aastat Venemaal, aga ikkagi ähmi täis ja endast ära!"

„Kulla Helmi, see on ju päevaselge, et laagrist lahkuda on raskem kui siia sattuda. Riieteta, rahata, pole töökohta ega peavarju . . . Isegi sellest viletsast leivatükist jääd ilma. Aga seda ju oleme siiski õppinud, et kartmisest ja hirmust pole vähematki abi! Küllap leidub keegi, kes aitab, kui ise enam ei oska. Meil on ju sõpru kaasvangide hulgas ja küllap ka väljaski. Kõige hullemast aitavad üle — ja post ju „töötab", kirjad käivad! Saame ju omavahel ühendust, kasvõi kodumaa kaudu! Ei Helmi, ärge närveerige. Suurem jagu siinseist sõpradest on ju ka varsti sealpool traati. Vene vang jääb vangiks ka vabana — aga hulgakesi koos — ikka elab."

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

VABA EESTLANE

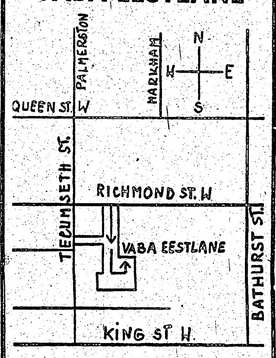

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks tolli ühel veerul	$3.50
esiküljel	$4.—
tagaküljel	$3.75

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs Leida Marley**
Ajutine aadress:
37 Mann Ave.
Toronto, Ont. M4S 2Y2
Telefon: 483-2588

Andres Joasalu suri

Ootamatusena saabus Vancouverist teade seal elanud majandusteadlase ja eesti ühiskondlikust elust aktiivselt kaasatöötaja Andres Joasalu surmast 25. detsembri hommikul. Kadunu oli näiliselt täiesti tervena oma viimase elupäeva hommikul läinud jalutama. Mitte kaugel kodust oli ta ootamatult kokku varisenud, millele kaasus surm.

Andres Joasalu (end. Johanson) sündis 1907. a. Viljandimaal, Tarvastus. Ta lõpetas Viljandi Maakonna Poeglaste Reaalgümnaasiumi ja seejärele Tartu Ülikooli majandusteadlasena. Siirdus pärast õpingute lõpetamist Tallinna Põllumeeste Kogude ajalehe „Kaja" toimetuse liikmeks, kus peatselt avansseerus majandusosakonna toimetajaks. „Uus Eesti" asutamisega liitus sellega „Kaja", ja lehega koos toimetus kogu koosseisus, A. Joasalu tööd jatkates majandusosakonna toimetajana.

Eesti põllumajandusliku kaubanduse ümberorganiseerimise järele, kui loodi ka „Eesti Munaeksport", kutsuti A. Joasalu selle juhatusliikmeks, missugusel kohal ta töötas kuni Vene okupatsioonini. Okupatsiooniaegadel, pääsenud Vene küüditamisist, töötas ta Tallinnas mitmel alal kuni oli sunnitud asuma põgeniketeedele, mis teda koos perekonnaga viis Rootsi. Sealt asus ta mõni aeg hiljem Kanadasse, elades lühemat aega mitmel pool kuni alaliseks elukohaks valis West-Vancouveri. Kanadas tegutses ta iseseisva ettevõtjana mitmel alal kuni puhkepalgale jäämiseni.

Kadunud jäid leinama abikaasa Saima kes on admiral Pitka noorem tütar, poeg ja kasupoeg ning kaks õde Vancouveris, kelledest üks oli küüditatuna aastaid Siberis, nüüd väljapääsenuna elab vabas Läänes. Leinama jäi ka Eesti Üliõpilaste Selts, mille vilistlasperre kadunu kuulus. (VES)

Suri Vabadusristi kavaler Hugo Hakk

Jõulude nädalal suri Syracuses, N.Y. pärast mõneaegset haigust Vabaduseristi II/3 kavaler leitnant Hugo Hakk, sündinud 3. jaan. 1897 Pada v. Virumaal. Õppinud Tallinna kolledzhis, siirdus ta vabatahtlikuna Vene sõjaväkke, kus osa võttis lahinguist, olles enne lõpetanud ohvitseride kursused. Ta sai korduvalt haavata ning omas vapruse eest rea aumärke.

Pääsenud tagasi kodumaale, siirdus ta vabatahtlikuna Vabadussõtta, võideldes laiarööpmelisel soomusrongil nr. 3 kuulipildujate komando noorema ohvitserina. Saanud ühel dessantoperatsioonil raskesti haavata amputeeriti tal jalg. Paranenuna siirdus ta tagasi soomusrongile, teenides seal sõja lõpuni. Pärast sõda teenis H. Hakk pikemat aega Tallinnas ETK peakontoris arvepidamise alal.

Vene esimese okupatsiooni ajal pääses ta arreteerimisest varjamisega metsas. Teise okupatsiooni eel lahkus ta kodumaalt lastega ja abikaasaga, kes oli Lenderi gümnaasiumi õpetaja. Perekond elas pikemat aega Grand Rapidsis, Mich. kust Hugo Hakk pärast abikaasa surma asus elama Svracuse, N.Y. kus elas ta tütar perekonnaga.

Hugo Hakk on tuntud ka paljudele Toronto eestlastele, kuna ta suvitas aastaid tagasi koos oma perekonnaga mitmel suvel Parry Soundi lähedal F. Eljase suvitustalus.

● Kirjaniku ja luuletaja Bernard Kangro 70. sünnipäeva tähistamiseks korraldasid Lundi organisatsioonid Petersgårdeni saalis kirjandusliku pärastlõuna, millest ka juubilar koos abikaasaga osa võttis. Teda oli tuldud õnnitlema nii lähemalt kui kaugelt ja saal oli publikut tungil täis. Kirjanduslik pärastlõuna alustati poetess Marie Underi mälestamise vaikse leinaseisakuga. Kirjaniku loomingust kõneles dr. Aarand Roos, Liidia Saarman esitas Kangro luulet ja dotsent V. Uibopuu vaatles Kangro viimast romaani „Kuus päeva" sõnavara. Kunstnik Olev Mikiver andis lühiülevaate arbujate ajast ja ÜS Veljesto vaimsest tegevusest. Korraldajaile avaldas tänu dr. Tiit Kauri, kuna ühise auaadressi andis üle Liivia Aring. Lõpuks tänas juubilar kõiki oma humoorikas sõnavõtus.

● Veterinaar-arst Villu Teivik Linköpingis tähistas 13. dets. oma 75. sünnipäeva. Ta on sündinud Saaremaal põllumehe pojana. Lõpetas Tartu Ülikooli loomaarstiteaduskonna 1931. a. Töötas 1932—43 Loomatervishoiu Valitsuse juures seakasvatuse inspektorina. 1943. a. põgenes Soome ja 1944. a. sügisel Rootsi, kus töötas Linköpingis veiste kunstliku seemenduse ühingu juures peaveterinaararstina kuni pensioneerimiseni.

Uus töökaitse majateenijatele

Kehtiv 1. jaanuarist, 1981

Majateenijatele (kokad, majapidajad, lastehoidjad), kes töötavad üle 24 tundi nädalas, on antud uued korraldused nende huvide kaitseks. Need korraldused ei kehti ajutiste lastehoidjate ja seltsidaamide kohta.

Töötasud

Majateenijad on õigustatud saama
24 dollarit päevas
132 dollarit nädalas
568 dollarit kuus või
3 dollarit tunnis

Korter ja toit

Majateenija pidajad võivad majateenija korteri ja toidu eest nädalas maha arvestada kuni 50 dollarit.

Vaba aeg

Majateenijad on õigustatud saama vähemalt 36 tundi järjest vaba aega nädalas, ilma et seda nende palgast maha arvestatakse. Kui nad selle vaba aja kestel töötavad, siis tuleb neid kompenseerida samas ulatuses vaba ajaga või maksta neile vähemalt 3 dollarit tunnis.

Iga-aastane puhkus

Majateenijad on õigustatud saama vähemalt kaks nädalat puhkust aastas ja vähemalt 4 protsenti aastapalgast puhkuse rahaks.

Üldised pühad

Majateenijad on õigustatud saama aastas seitse maksulist ametlikku püha. Kui majateenija mõne püha ajal töötab, peab ta enne järgmise aasta puhkust saama mõnel teisel ajal väljamaksetud vaba päeva.

Kõik teised koduabilised, kaasaarvatud need, kes töötavad vähem kui 24 tundi nädalas, samuti ajutised lastehoidjad ja seltsidaamid, saavad maksetud selle standardi järele, mida korraldavad töö lõpetamisele raseduse, võrdse palga ja palga väljamaksmise eeskirjad.

Täiendavat informatsiooni on võimalik hankida Employment Standards Branch'ist, Ontario Ministry of Labour, järgmistes linnades:

Toronto
400 University Avenue
M7A 1V2
Tel.: (416) 965-5251

Kitchener
824 King Street West
N2G 1G1
Tel.: (519) 744-8101

Sault Ste. Marie
390 Bay Street
P6A 1X2
Tel.: (705) 949-3331

Windsor
500 Ouellette Avenue
N9A 1B3
Tel.: (519) 256-8278

Hamilton
1 West Avenue South
L8N 2R9
Tel.: (416) 527-2951

London
205 Oxford Street East
N6A 5G6
Tel.: (519) 439-3231

Sudbury
199 Larch Street
P3E 5M7
Tel.: (705) 675-4455

Kenora
808 Robertson Street
P9N 1X9
Tel.: (807) 468-3128

Ottawa
2197 Riverside Drive
K1H 7X3
Tel.: (613) 523-7530

Thunder Bay
435 James Street South
P7E 6E3
Tel.: (807) 475-1691

Kingston
1055 Princess Street
K7L 1H3
Tel.: (613) 542-2853

St. Catharines
205 King Street
L2R 3J5
Tel.: (416) 682-7261

Timmins
273 Third Avenue
P4N 1E2
Tel.: (705) 267-6231

Maksuvaba numbrite leidmiseks kontrollige valitsusasutuste numbreid kohalikus telefoniraamatus.

Ontario valitsus töötab rahva abistamiseks

Ontario Ministry of Labour
Ontario
Employment Standards Branch
Robert G. Elgie, M.D. Minister
William Davis, Premier.

Arnold Pajo 100-aastane

Arnold Pajo on vanemaid eestlasi Saksamaal ja küllap üks vanemaid eestlasi üldse. Ta sündis 6. jaanuaril 1881 Tallinnas, sellega täitus tema sünnist käesoleva aasta kolmekuningapäeval 100 aastat.

Vanemad kaotas Pajo väga vara. Tema hooldajaks jäi tädi, kes paigutas Pajo Tallinnas, Tui tänaval asuvasse lastekodusse. Sinna jäi Pajo kuni oma 16. eluaastani. Siis käis ta leeris ja läks sadamasse tööle. Sadamas tuli täita mitmeid ülesandeid, tassida kotte või teha muud kehalist tööd. Kuna majanduslik olukord oli kehv, tuli sageli magada pööningul. Hiljem sai Pajost laevapoiss purjekal, millega sõitis nii Lääne- kui ka Põhjamerel.

Pajo olukord paranes kui ta sai Tallinnas asuva inglise konsuli autojuhiks. Sel ajal ei olnud Tallinnas veel korralikku autokooli, konsul saatis Pajo Londoni autojuhtimist õppima. Konsuli auto, mida juhtis Pajo, oli esimesi autosid Tallinnas. Ta number oli 4.

Esimesest maailmasõjast ja Vabadussõjast võttis Pajo osa juhtides sanitaarautot.

Eesti Vabariigis töötas Pajo edasi inglise konsuli autojuhina. Need aastad on Pajole kõige meeldivamad ta elus. Pajo sõidutas konsul Girard'i suveti mööda Euroopat ringi, õppides ka ise sellejuures maid ning rahvaid tundma, — Huvi mere vastu püsis. Nii ehitas Pajo konsuli garaazhis kahekümnendatel aastatel paadi, millega võis teha kaugeid merereise..

1941. a. tuli Pajo Saksamaale ja asus Münchenisse. Tööd leidis ta Messerschmidti juures. — Peale Teist maailmasõda läks majanduslik olukord Saksamaal teatavasti väga halvaks. Tuli elada plekk-barakis ja et toidupuudust vähegi vähendada, pidas Pajo mõne kana.

1951. a. siirdus Pajo USA-sse. Ta oli küll terve, aga aastaid juba 70 ja see takistas töö leidmist. Kuna aga pabereid ei küsitud, ütles Pajo, et ta on 68 aastat vana ja saigi siis koha trepikoristajaks ühes 13-korruses majas. Meeldiv seal just ei olnud, aga ikkagi oli töö ja sissetulek. Hiljem töötas Pajo ühes juudi vaestemajas, kuid seal tekkis raskusi personaliga, kes ei tahtnud täita korraldusi.

Lõpuks sai Pajost jällegi laevamees. Ta juhtis veolaeva Hudsoni jõel, mis vedas enda järel kuutseitset praami. Kui Pajo sellest tööst tüdines ja kohalt lahkus, ütles tööandja: kui sa paremat tööd ei leia, tule tagasi. Pajo läkski.

1964. a. tuli Pajo koos oma kolmanda abikaasaga—kaks oli ta juba kaotanud — Saksamaale tagasi, kuigi temast oli saanud vahepeal USA kodanik. Ta asus Münchenisse, kus ta abikaasa 1970. a. suri. Mõnda aega ajas ta Münchenis üksi läbi, kolis siis Bonni, kus elavad ta tütar ja väimees. Reisimistahe püsis edasi. Pajo käis Münchenis tuttavatel külas ja lendas sealt kord isegi — 98 a. vana — USA-sse, kuhu jäi pooleks aastaks. Praegu elab Pajo Bonnis.

Eluga on Pajo üldiselt rahul. Ta leiab, et inimesed on kenad ja sõbralikud. Küllap see tuleb sellest, et Pajo ise on sõbralik. Ainuke, millest Pajo puudust tunneb, on vähene eesti keele rääkimise võimalus. Senihi olid selleks tütar ning väimees, kuid nüüd, mil Kölni Eesti Rahvuskoondisel Pajo elukoht teada, püüab see Pajo võimalusi eesti keele rääkimiseks suurendada.

Vaatamata kõrgele eale ei oota Pajo teisele majakorrusele pääsemiseks lifti, vaid läheb jala trepist üles. Ka kuulmine ning nägemine on rahuldavad. Oma nooruseaja elamustest oskab Pajo huvitavalt rääkida.

Pajo ise leiab, et ta kõrge iga ja tervis on tingitud sellest, et ta on elu-aeg armastanud vett ja veetnud palju aega veel. Ja veel pole tolmu.

Toimetusele saadetud kirjandust

USURÄNDUR nr. 6 — 1980. Eesti Baptistide Maailmaliidu ajakirja uues numbris on avaldatud: A.T. „Jõulurõõm", E. Toompuu „Jumala aamen jõuluöösl", C.H. Spurgeon „Vägev Jumal", K. Raid „Lambiks ja valguseks", A. Roos „Õigel ajal õiges kohas", W.K. Honsalek „Kuninga teatavaks tegemine", I. Kaevats „Mis on minu elu?", K. Vaikla „Issanda käekõrval", järelhüüdeid, lühiteateid ja koguduste kroonikat, kuid nende kõrval rohke valimik vaimulikku luulet A. Ruutsoo, I. Liiki, Laine Sundja ja anonüümseks jäänud autorite loomingust.

USK JA ELU nr. 1 — 1981: Eesti vabakoguduste ajakirjas on siseks: „Rõõm raskustes", O. Olivik „Uueks aastaks", E.T. „Jumalast juhitud elu", E.S. „Inimene Piibli valgel", K.L. Marley „Kuni päev lõunasse saab", E.T. „Issanda ligiolu", A. Sildos „Hoia oma jalgu", E.T. „Sõimes", E.K. Hageni järele B.S. „Seitse juhtnööri vaimseks kasvamiseks". Neile lisaks lühikirjutisi ja vaimulikku luulet.

Baltimore Eesti Organisatsioonide BÜLLETÄÄN nr. 156 — 1981. Sisus: H. Rajama „Võtkem omaks uueaasta resolutsioon — säilitada eesti meel", M.L. reportaazh vanaaasta ärasaatmise pidustusest Baltimores, Marie Underi luuletus „Uueks aastaks", A.J.L. „Toetagem inglisekeelse eesti ajalooraamatu ilmumist", kirjutis jõulujumalateenistusest Baltimores, L.E. „Eesti kooli jõulupuu", „BEST-i Reis Chicagosse" kaasas Tammsaare „Kuningal on külm", „Lehekülg noortele" noortelt autoritelt, T.R. „BEST'i jõulupuu". Lisaks lühemaid teateid ja informatsiooni.

VARRAKU JUTULEHT — Sügis 1980. Kuukiri Varrak, mis aasta tagasi oma ilmumise lõpetas on väljaandjaks sajandivahetuse ajalehtede juures moes olnud lisade ja jututubade eeskujul kirjastatud „Varraku Jutulehele". Esimeses on avaldatud Jaanus Tiht'i pikem jutustus „Kus on Neeme Vanavaara?" Sellele on selgitavaks alapealkirjaks lisatud „Lugu, milles kirjeldatud isikud, nende teod ja sündmused on täiesti võimalikud ja tõepärased".

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 20. jaanuaril 1981 — Tuesday, January 20, 1981

KIREV MAAILM

HELSINGI — Helsingis on juuni algusest peale võimalik trammidesse siseneda ka tagauksest, kui inimesel on juba pilet olemas. Samal ajal pandi ametisse ka kontrollijad, kes pidid kergendama ja kiirustama liikujate piletite muretsemist. Võimalus ilma kontrollita siseneda tagauksest, pole siiski olnud veata, kuna leidub neid, kes katsuvad petta. Nüüd pandi ametisse 25 kontrolöri, kes halastamatult määravad igale piletita sõitjale 50-margalise trahviraha. Siiani on neid trahve juba määratud tuhande lähedale 500.000 sõitja kohta. Ainult kolmas osa vahelejäänuist maksavad selle summa kohe, veerand aga unustavad kogu maksmise, kuni summa pristavi kaudu sisse nõutakse.

PEKING — Hiinas sünnib päeviti 47.00 last. Tänu Hiina sünnikontrollile on sündide arv nüüd 28.000 päevas vähem kui oli kümme aastat tagasi. Hiina perekonna kontrollasutuse andmeil on sündivus laskunud 35,59-lt nüüdselt 17,9-le tuhande inimese kohta. Praegu õhutatakse hiina perekondi ainult jääma ühe lapsega perekonnaks. Hiina parlament andis loa abiellumiseks meestele 22-st eluaastast ja naistele 20-st aastast. Mõnedes hiinna linnades on need vanuse piirid veelgi kõrgemad. Hiina tohutu elanike arv on praegu 970 miljonit, kuid valitsus kavatseb jääda sajandi vahetuseks 1,2 miljardi piirisse.

HOUSTON — Sõjaväge on peetud meeste kutsealaks, aga University of Houston uurimine näitab, et naised on sõjavães õnnelikumad. Uurimusele on lähenetud sotsiaalsest aspektist. Selles leiti veel, et naised kohanevad kiiremini vormiriietega, et nad näivad vanemad, rohkem haritud ja kindlama käitumisega, kui nende meeskaaslased. Uurimus näitas ka, et noored neegreist nekrutid olid valgeist paremad, aga said rohkem võitlustega seotud ülesandeid. Üllatuslik uurijaile aga oli, et sõdureil puudus usaldus iseenestesse ja oma juhtidesse.

WASHINGTON — Kord oli maailma meredes üle 200.000 sinivaala, maailma suurimat looma. Praegu on neid järel veel 10.000, teatas National Geographic News Service.

NEW YORK — Jalgpallis kuulub väravatelöömise maailmarekord Jugoslaavia „Ilinden 1903" meeskonnale, kes Jugoslaavia esivõistlustel ühes ringkonnaklassis võitis vastast tagajärjega 134:1. Eestis oli enne sõda rekord Türi meeskonna käes, kes oli vastast (Käru?) võitnud 33:0.

SYDNEY — Austraalias müüakse praegu tähelepanuväärselt palju mootorrattaid. Nende müük on tänavu tõusnud 45%. Juunikuul müüdi neid 54.000. Mootorrataste turgu täidavad peagu sajaprotsendiliselt jaapanlased. Mootorrataste müüki põhjustab kallinev bensiin.

TORONTO — Torontot läbival nr. 401 nimelisel maanteel läks viinavabriku Wisers veoauto täislast ümber ja pillas laiale maanteele purunenud pappkaste ja pudeleid, millest kallis märjuke maha valgus. Koormast jäid siiski osa pudeleid terveks ja enne kui politsei kohale jõudis, olid juba mõned möödunud maast omale pühadeviinad varunud.

HELSINGI — Soomes on parlamendiliikmeid rohkem pensionil kui aktiivses parlamenditöös. Parlamendiliikme pensioni saavate isikute arv on 212, kolmkümmend neist on enneaegsel pensionil mitte vanuse, vaid muul põhjusel või haiguse tõttu. Vanusepensionil on neid 133. Parlamendiliikme pension on 4141 Soome marka kuus, mis on dollarites 1.120. Pensioni summa erineb siiski selletõttu, kui kaua on keegi parlamendis olnud. Kõrgemad pensionid on kuni 7.000 Soome marka kuus. Selle kõrval praeguse parlamendiliikme palk on 6588 Soome marka kuus, mis tõusis novembri algusest 6791-le margale.

Stokholmi eesti kool töötab normaalajaga, mille sisse kuulub ka lõunasöök. Pildil lõunatund Stokholmi Eesti algkoolis. Tagaplaanil rektor Henno Kirikmäe ja õpetaja Anne Mari Horm-Asker. Foto: R. Tippo

Head eesti koorilaulu Torontos

„Estonia" segakoori kontsert tõi kaasa saalitäie rahvast

„Estonia" segakoori kontsert tõi läinud pühapäeva pealelõunat Walter Halli kokku saalitäie rahvast, kes tulid ootusrohkeina ja lahkusid ühe toreda muusikalise elamuse võrra rikkamana. „Estonia" 40-liikmeline segakoor R. Toi juhatusel näitas kui kaunis võib olla nooremate eesti lauljate koorilaul ja milliseid toredaid noori muusikakunstnikke meil on. Mõnele näis see avastus olevat suureks üllatuseks.

Koor algas nelja lauluga: „Enn Võrgu „Lilleside", Lembit Veevo „Õhtu", Lembit Avessoni „Järv" ja Evald Aava „Laulik" andsid koorile võimaluse näitamiseks oma suutlikkust.

Järgnevalt Viiu Varik mängis kontrabassil kaks Maurice Paveli helindit, kuna Elizabeth Volpe saatis harfil ja siis C. Saint-Saens'i helitöö, kus saatjaks oli Hillar Liitoja klaveril.

Viiu Variku kokkukasvamine ta suure instrumendiga on andnud tulemuseks arenenud muusiku.

Teisel poolajal sopran Rosemarie Lindau laulis neli Jean Sibeliuse laulu, mis kirjutatud rootsikeelsetele sõnadele. Viimane „Mustad roosid" oli alul eesti keeles, kuid kordamisel lauldi rootsi keeles. Klaveril jällegi saatjaks H. Liitoja, kes meeldiva tasakaalukusega saatis noore lauljatari tundemaailma erilise sügavusega paljastavaid laule.

Kontserdi viimases osas laulis koor E. Oja „Kägu kukub", R. Toi poolt seatud J. Zeigeri laulu „Kanneldaja", kus koorisolistiks oli sopran Reet Lindau-Voksepp ja C. Kreegi „Ma kõndisin vainul". Järgnes K. Raidi „Kuri perenaine", solistina Lea Kõiv, kaks osa G. Ridoutit'i kandaadist „When Abe and Youth Unite" ja lõpuks esimene osa R. Toi kandaadist „Laudate Deo": viimased kolm laulu saatis klaveril H. Liitoja.

Pärast lilli ja roose koorijuhile ja solistidele, laulis koor veel kaks laulu.

Koor jagunes jälle saali kahe seina äärde, kus nad ehitasid häälesilla üle kuulajate peade; varem tehti seda L. Avessoni „Järve" puhul.

Stereofooniline efekt oli eriti kaasahaarva T. Vettiku „Noktürnis" ja V. Lipandi kojuminekule suunavas laulus „Lõpulaul".

Kontserdil oli palju aplausi, mitte üksnes koorile ja juhatajale, vaid tugevad aplausid öeldi tänusõnadena kohal olevaile heliloojaile L. Avessonile ja K. Raidile eesti laululoomingu lakkamatu viljelemise eest.

Arvustus kontserdi kohta ilmub ühes järgnevas „Vaba Eestlase" numbris.

Moskva süüdistab USA-d kallaletungi plaanides

MOSKVA — Üks N. Liidu kommentaator teatas televisioonisaates, et Ühendriigid valmistavad ette sõjalist sissetungi Iraani ning on andnud NATO liitlastele hoiatuse, et nad seaksid oma sõjalised jõud häireolukorda. Kommentaator Anatoli Potapov kinnitas, et suurematéks sõjalisteks operatsioonideks Iraani vastu tehakse praegu ettevalmistusi Ühendriikide baasides Egiptuses, Pakistanis ja Omanis. Samal ajal olevat Ühendriigid koondanud tugevaid õhujõudude üksusi Türgis, Hispaanias, Lääne-Saksamaal ja Inglismaal asuvatele lennuväljadele. Mõned välispoliitilised eksperdid oletavad, et venelased valmistavad selliste valeteadete levitamisega ette oma invasiooni Poolasse.

Uued „õiglased karistused" Venemaal

Smolenski lõppes jõuludeks kohtuprotsess, kus süüalused olid neli „kodumaa reeturit", kes Suure Isamaasõja ajal olid läinud „vabatahtlikult üle fashistide poole" ning võtnud osa tõeliste patriootide piinamisest, partisanide ja rahulike elanike mahalaskmistest." Kohtuliku arutamise käigus oli selgunud partisaniliikumise vähetuntud episoode. Pärast sõda olid sõitnud reeturid jälgi segades laiale N. Liidu erinurkadesse, üks Vitebski, teine Rostovi, kolmas Zaporozhjesse ja üks Kalinini oblasti. Kohtu kirjelduses siiski ei selgunud, kuidas mehed avastati ja missugustel tingimustel nendelt kuuldi „täiesti uusi episode" Suurest Isamaasõjast.

Moskva sõjaväeringkonna sõjatribunaal mõistis kõigile kaebealustele „eriti raskete kuritegude eest kodumaa vastu" surmanuhtluse.

Nalja

„Isa," küsis väike poiss, „kes avastas kommunismi?"

„Dr. Engels ja dr. Marx," vastas isa.

„Miks," usutles poiss edasi, „nad ei katsetanud seda esmalt loomadega?"

Üks sekretär teisele:

„Mu ülemus muutub üha hajameelsemaks. Eile võttis ta kirjutusmasina õrnalt sülle, paitas seda ja hakkas linti maha kerima."

☆

Tütarlaps heas perekonnas saab lapse. Tekib kohutav krahh. Isa kitkub juukseid ja küsib tütrelt:

„Siis ütle vähemalt, kes on lapse isa!"

„Kust mina seda tean," vastab tütar. „Teie nõudsite ju, et ma iga õhtu kell 9 pean tule kustutama."

☆

„Seersant, teil tuleb raport kirjutada nii, et iga rumalamgi sellest aru saab!"

„Millest te aru ei saanud, härra major?"

Montreali Pensionäride Klubi valis esimeheks tagasi E. Heinsoo

MONTREAL (VE) — Montreali Eesti Pensionäride Klubi aastapeakosolek peeti 11. jaanuari pärastlõunal, kuhu vaatamata rekordilisele pakasele ning paksule lumetuisule oli kohale tulnud 31 pensionäri.

Koosoleku avas klubi esimees Edgar Heinsoo, toonitas klubi hoogsat ning edukat tegevust pensionäride kokkutoomises, kuigi raskusi on olnud klubi tegevuse juhtimiseks isikute leidmisega. Edasi märkis kõneleja tingimustest mis seotud riikliku toetuse saamisega: nii oli kudumislõnga muretsemiseks tingimus, et kudumistöid tuleb teha klubi ruumides ning et kootud esemed peab hooaja lõpul avalikult näitusele väljapandama. Viimase riikliku toetuse saamiseks oli ettekirjutuseks, et selle eest tuleb osta filmiprojektor, millega tuleb hakata näitama Kanada Film Boardi polt valmistatud kultuurfilme.

Klubi tegevuse aruande luges ette seltskondliku tegevuse koordineerija Edith Tomsen, mille järele regulaarsete iga reedeste pärastlõunaste kokkutulekute seas oli 29 mitmesuguste kavadega sisustatud koosviibimist, keskmiselt 55 osavõtjaga; milledest kõige rohkearvulisemaks osutus 110 osavõtjaga Inar Teose ettekanne värvidiapositiividega ESTO-80 üle.

Klubi laekur Boris Liidumäe luges ette kassaaruande tasakaalus $1151.46 suuruses.

Klubi uus juhatus valiti järgmiselt: esimees — Edgar Heinsoo, abiesimehed: Aadu Randpalu, Raivo Hiielo, Leo Sepa; laekur — Boris Liidumäe, abilaekur — Liidia Koppel, kirjatoimetaja — Johanna Toome, perenaine — Dagmar Muru, seltskondliku tegevuse koordineerija — Edith Tomsen, varahoidja — Nikolai Karklin ning filmioperaator — Paul Leithammel.

Klubi uues tegevuskavas otsustati jääda edasi reedestele kokkutulekuile, algusega kell 3 p.l. Uue tegevusena on kavas kultuurfilmide näitamine, edasi on referaatide korraldamine, kudumise jatkamine, samuti prantsusekeele õppimine ning ehisnaha töötlemine. Jatkatakse ka bridzhiga ja suviste väljasõitudega.

Klubi lugemislaud on rikkalik, sisaldades eesti ajakirjandust nii Kanadast, Ühendriikidest kui ka õhupostiga kohaletuleva Eesti Päevalehe Rootsist.

Eesti Kodus teenisid kolm vaimulikku

Toronto „Eesti Kodus" toimus pühapäeval, 11. jaanuaril jumalateenistus, millest võtsid aktiivselt osa kolm vaimulikku eesotsas piiskop K. Raudsepaga. Jumalateenistus oli mõeldud uue-aasta jumalateenistusena ning jutlustes meenutasid piiskop K. Raudsepp ja Lakewoodist kohale saabunud õpetaja R. Reinaru jõulupühasid vabas Eestis 40 aastat tagasi. Liturgiline osa oli õp. E. Pähnalt. Jumalateenistust kaunistas „Eesti Kodu" laulukoor Aino Pähna juhatusel. Jumalateenistus lõppes Eesti hümni viimase salmiga „Su üle Jumal valvaku."

Ei tunne kümmet käsku

Reflektsioone Rootsist

Uude aastasse astudes on kombeks vaadata tagasi. Ja kui see on võimalik, siis ka ette. Seda on teinud Lundi ülikooli usundiloo professor Göran Gustavsson. Loomulikult oma erialalt, mis on usk. Tema tagasivaade on põrutav: Rootsit saab vaevalt veel pidada kristlikuks maaks. Ja on võimalik, et lähema 20 aasta pärast on rootsi rahvas paganad. Nii nagu esivanemad viikingid olid enne Püha Eskili jt. prohvetite tulekut kristlikult kontinendilt.

Mis on misjonäridel veel asja kaugel Aafrikas ja Aasias, kui omal kodus oleks misjoni hädasti vaja. Võib olla annab siis päästa midagi. Paganarahval on vaja uut kristaniseerimist.

Usuline analfabetism on professori andmetel laialt levinenud. Veel laiemalt kui viimasel aastakümnel arenenud tavaline analfabetism,

mille tulemusena sada tuhat rootslast ei oska korralikult lugeda ega arvutada.

Nende kahe analfabetismi põhjused on siiski erinevad. Lugemisoskuses on tekkinud lüngad progressist, s.t. kiiretest reformidest, mis pidid kõik inimesed, targad ja rumalad tegema ühevõrdseteks. Et rumalus ega tarkus välja ei paistaks, kaotati ära teadmiste kontroll ja tunnistused. Reformid olid siiski puudulikud, sest kahtlemata oli see osa, kes lugema ja arvutama õppis ilmselt andekam, s.o. targem.

Usuline analfabetism on vastupidiselt õppimise ärajätmise tulemus.

Ka targad koolist väljatulejad ei tunne enam Jehoovat, Moosest, Kaini ja Abelit. Jeesust võibolla kuidagi kui pop-ooperi „Superstar" peategelast.

Keegi ei tunne kümmet käsku, katekismust, piiblilugu. Ja kui sul ei ole tuttavaid kirikus, mõeldud on siin „kõrgemalt poolel", siis lihtsalt kirikus ei käida. Usulisel analfabeedil ei ole sealt midagi saada. Ja suur osa lastest jäävad ristimata-leeritamata. Pole lihtsalt moes. Nagu ei ole kaua juba moes ametlik abiellumine.

Kõik see on praeguses ühiskonnas nii „tagurlik", et ükski suurematest poliitilistest erakondadestki ei pea enam vajalikuks kirikut ja usku kaitsta. Kuigi tegemist on riigikirikuga, on poliitika paganlik. Kuigi mitte nii paganlik kui Venemaal.

Usuline allakäik algas professori andmetel siis, kui heaolu oli kulmineerumas — viiekümnendatest seitsmekümnendate aastateni ja tugevasti viimaste sisse.

Siis kui kogu Rootsi hakkas tantsima kuldvasikate ümber ja kummardama uusi habemega jumalaid.

Kui tavaliselt arvatakse, et tööline haljale oksale jõudes muutub kodanlikumaks, siis Rootsis on heaolu esmajoones omanud vastupidise efekti. Rootsi heaolu muutus vasakulekäändumiseks. Ja rikka rahva lapsed istusid tänavatel maha põrmu ja unistasid vaesusest kui lunastusest Marxi-Lenini-Stalini piltide all.

Heaolus on kogu ühiskond nihkunud vasakule. Ka konservatiivid, kes parempoolsust häbenema hakates muutusid moderaatideks ja kes nüüd sisuliselt on tublid liberaalid. Sellegipoolest hirmutatakse vastaste poolt nendega lapsi.

Riigikirik, sajandite kestel riigi palgal laiskunud, on nues olukorras hakanud otsima väljapääsu.

Julgemad usuvad, et riigist lahku löömine võiks usurattad taas käima panna. Sest näed, kuidas vabakirikud suudavad angazheerida!

Aga kindla palga küsimus on muidugi enamusel mureks. Meie elame ju mitte ainult vaimust, vaid ka mammonast. Naisõpetajate kantslitesse toomine oli mitte ainult katse vaimuliku seisuse edasikestmise kindlustamiseks, vaid ka kirikulistele meeldimiseks. Vanal heal ajal tõi ilus ja hea sõnaga pastor naised kirikusse. Võibolla toovad naispastorid sinna ka mehed. Muidugi peaks valik olema meeste maitset arvestav . . .

Naispastoritest on aga kasu asemel tulnud kahju. Suur pahandus mustakuuelises seisuses. Osa mehi leiavad nimelt, et just mehed on Jumala poolt äravalitud Sõna kuulutama. Ka siis kui mõned naised seda paremini teevad.

Moskva võiks võtta head eeskuju Rootsist. Keegi ei räägi siin ateismist. Keegi ei seleta seda teaduslikult. Keegi ei kiusa usklikke taga. Vastupidiselt: kirik on riigi oma.

Ja tulemus — rootsi rahvas muutub aegamisi, aga järjekindlalt ikka rohkem paganlikuks.

Üks osa siiski otsib omale isegi uusi jumalaid marksismi habemike seast.

Kõik see toimub samal ajal kui raudeesriide taga on kuus aastakümmet kirikut ja usklikke taga kiusatud, suuri kulusid tehtud selgituseks „oopiumi" vastu ja usurahva kinnipidamiseks riigi sunnitöölaagrites. Tõsi küll, puhtfüüsiliselt on kirikud kannatanud. Aga vaimselt pole saadud jagu. Kirik on oma külgetõmbejõu säilitanud. Miks ei proovita „rootsi mudelit" kus rahvas vabatahtlikult läheb vastu paganlusele? Ilma ühegi surveta.

(EPL — KJ)

Dr. R. Toi loeng soome-ugri muusikalistest traditsioonides

Toronto Ülikooli juures toimuvate Ethnocultural Events (Etnokultuurilised sündmused) eeloleva kahe kuu kavas on väga huvitavaid loenguid, teatriõhtuid ja filme paljude rahvaste kultuurist, mida peavad tuntud teadlased. Nii oli 15. jaan. loengu pidajaks tuntud soome arhitekt Alvar Aalto (kelle töödest on praegu näitus ka Toronto Science Centre'is).

Eesolevas kavas on 20. jaan. kuni 15. veebr. toimuv näitus Soome arhitektuurist ülikooli arhitektuuri ja maastikukujunduse teaduskonnas.

10. veebruaril toimub University College'i Croft Chapter House'is Royal Conservatory of Music õppejõu dr. Roman Toi loeng ja esinemine „Soome-ugri muusikalised traditsioonid". See on loengute „Music of the World's People" seerias. Ülikooli poolt antud informatsioonis ei ole öeldud, millist laadi esinemised on seoses loenguga.

Sündmuste kalender

Kolmapäeval, 21. jaan. kell 7.30 õ. Tartu College'is Tartu Instituudi loenguõhtu.

Laupäeval, 24. jaanuaril kell 7 õ. Eesti Majas T.E. Võitlejate Ühingu peoõhtu.

Pühapäeval, 25. jaanuaril kell 3 p.l. Eesti Majas Eesti Gaiderite Kogu kirjandus-muusikaline pealelõuna Talihari '81.

Reedel, 30. jaanuaril kell 7.30 õ. Tartu College'is Eesti Kunstide Keskuse tuluõhtu Soiree Monte Carlos.

Pühapäeval, 11. veebruaril kell 3 p.l. Eesti Majas Eesti Liit Kanadas kontsert-aktus Marie Underi mälestuseks.

Laupäeval, 7. veebruaril kell 6 õ. Eesti Majas Saarlaste Ühingu 25. juubeliaasta peoõhtu.